

راهنمای اجرای پژوهش کلاسی ویژه طلاب سطح یک

به ضمیمه نمونه مسائل پژوهشی
ادبیات، فقه، اصول، کلام، علوم قرآنی
(ویراست اول)

۵	مقدمه
۶	فصل اول: راهنمای اساتید
۶	گام اول: تولید مسائل
۶	اهمیت مسأله
۷	الگوی سه جزئی ساخت مسائل
۷	اجزای الگو
۷	هسته مرکزی بررسی (موضوع عام بررسی)
۷	عنصر محدود کننده موضوع (موضوع خاص بررسی)
۸	عنصر محدود کننده بررسی (قید بررسی)
۸	الگوی نمونه ساخت مسائل در دانش فقه
۱۲	رویکردهای تولید مسائل
۱۲	الف. تولید مسأله
۱۲	ب. بازتولید مسأله
۱۲	ج. به کارگیری مسأله
۱۲	نمونه مسایل پیشنهادی با استفاده از راهکار «تولید مسأله»
۱۳	نمونه فهرست‌سازی مسایل با استفاده از راهکار «بازسازی مسأله»
۱۳	نمونه فهرست‌سازی مسایل با استفاده از راهکار «به کارگیری مسأله»
۱۴	الگوی نمونه ساخت مسائل در دانش ادبیات
۱۷	ویژگیهای تکالیف
۱۸	گام دوم: ارایه مسائل به طلاب
۱۸	گام سوم: ارزیابی تکالیف
۱۹	آشنایی با فرآیند پژوهش و برخی اصطلاحات روش تحقیق
۲۵	فصل دوم: راهنمای طلاب
۲۵	گام اول: انتخاب موضوع
۲۵	گام دوم: انجام تحقیق
۲۷	فلش کارتها
۲۷	مراحل تکمیل طرح تحقیق
۲۷	فلش کارت شماره ۱
۲۷	تجزیه و تحلیل مسأله
۲۸	فلش کارت شماره ۲
۲۸	بیان اهمیت و ضرورت
۲۸	فلش کارت شماره ۳
۲۸	بیان مسأله
۲۹	فلش کارت شماره ۴
۲۹	پیشینه‌شناسی
۳۰	فلش کارت شماره ۵
۳۰	تعیین منابع
۳۰	مراحل اجرای تحقیق
۳۰	فلش کارت شماره ۶
۳۰	مطالعه و فیش‌برداری
۳۱	فلش کارت شماره ۷

۳۱	تجزیه و تحلیل مطالب.....
۳۲	فلش کارت شماره ۸.....
۳۲	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۳۳	مراحل نگارش و ارائه گزارش تحقیق.....
۳۳	فلش کارت شماره ۹.....
۳۳	ثبت مشخصات.....
۳۳	فلش کارت شماره ۱۰.....
۳۳	تهیه فهرست مطالب.....
۳۳	فلش کارت شماره ۱۱.....
۳۳	تهیه چکیده تحقیق.....
۳۴	فلش کارت شماره ۱۲.....
۳۴	تهیه کلیدواژه.....
۳۴	فلش کارت شماره ۱۳.....
۳۴	نگارش بدنه تحقیق: بیان مطالب و یافته‌ها / استناد دهی.....
۳۵	فلش کارت شماره ۱۴.....
۳۵	بیان نتایج.....
۳۶	فلش کارت شماره ۱۵.....
۳۶	کتاب‌نامه.....
۳۷	فصل سوم: مسائل نمونه
۳۷	بخش اول: نمونه مسائل فقه (متناظر با کتاب شرح لمعه)
۳۷	فقه ۱: کتاب الطهارة / کتاب الصلاة / کتاب الزکاة / کتاب الخمس.....
۳۸	فقه ۲ کتاب الصوم / کتاب الحج / کتاب الجهاد / کتاب الکفارات / کتاب النذر و توابعه / کتاب القضاء / کتاب الشهادات / کتاب الوقف / کتاب العطية.....
۳۸	فقه ۳ کتاب المتاجر / کتاب الدین / کتاب الرهن / کتاب الحجر / کتاب الضمان / کتاب الحوالة / کتاب الکفالة / کتاب الصلح / کتاب الشركة / کتاب المضاربة / کتاب الودیعة / کتاب العاربة / کتاب المزارعة / کتاب المساقاة.....
۳۹	فقه ۴ کتاب الإجارة / کتاب الوكالة / کتاب الشفعة / کتاب السبق و الرماية / کتاب الجعالة / کتاب الوصایا / کتاب النکاح.....
۴۱	فقه ۵: کتاب الطلاق / کتاب الخلع و المبارأة / کتاب الظهار / کتاب الإیلاء / کتاب اللعان / کتاب الإقرار / کتاب الغصب / کتاب اللقطة / کتاب إحياء الموات / کتاب الصيد و الذباجة / کتاب الأطعمة و الأشربة.....
۴۲	فقه ۶ کتاب الميراث / کتاب الحدود / کتاب القصاص / کتاب الديات.....
۴۳	بخش دوم: نمونه مسائل اصول (متناظر با کتابهای الموجز و اصول الفقه)
۴۵	مقدمه و مباحث الفاظ.....
۴۵	ملازمات عقلی.....
۴۷	مباحث حجت.....
۴۷	اصول عملیه.....
۴۸	تعادل و تراجیح.....
۴۹	بخش سوم: نمونه مسائل کلام (متناظر با کتابهای آموزش عقاید و بدایه المعارف)
۵۰	بخش چهارم: نمونه مسائل ادبیات (بلاغت)
۵۳	علم معانی.....
۵۳	علم بیان.....
۵۴	علم بديع.....
۵۵	بخش پنجم: نمونه مسائل علوم قرآنی
۵۶	

۵۷	فصل چهارم: منابع پیشنهادی
۵۷	بخش اول: منابع پیشنهادی فقه
۵۷	منابع اولویت اول (عمومی)
۵۸	منابع اولویت دوم (متوسط)
۵۹	منابع اولویت سوم (پیشرفته)
۶۰	بخش دوم: منابع پیشنهادی اصول
۶۰	منابع اولویت اول (عمومی)
۶۱	منابع اولویت دوم (متوسط)
۶۲	منابع اولویت سوم (پیشرفته)
۶۳	بخش سوم: منابع پیشنهادی کلام
۶۴	اولویت اول (عمومی)
۶۴	اولویت دوم (متوسط)
۶۵	اولویت سوم (پیشرفته)
۶۷	بخش چهارم: منابع پیشنهادی ادبیات (بلاغت)
۶۸	بخش پنجم: منابع پیشنهادی علوم قرآنی
۷۰	ضمائم
۷۰	ضمیمه ۱: نمونه طرح تحقیق

مقدمه

براساس توافق بین معاونتهای آموزش و پژوهش و ابلاغیه شماره ۱۷۷۸۶/۱۳ مورخ ۹۴/۰۶/۱۴، شیوه نامه ساماندهی فعالیت های کلاسی - پژوهشی و احتساب آن در ارزشیابی تحصیلی " که از این پس به اختصار "شیوه نامه" نامیده می شود برای مدت یکسال در مدارس علمیه سراسر کشور، ابلاغ و لازم الاجرا گردیده است. عمده تغییر اساسی در این شیوه نامه نسبت به شیوه نامه قبلی، موظف شدن طلاب پایه های ۳ تا ۶ به انجام پژوهش به ارزش ۵ نمره در یک درس، در هر یک از دو نیم سال تحصیلی است. در شیوه نامه گذشته، ۵ نمره فعالیت کلاسی، بطور یکسان بین فعالیتهایی از قبیل: حضور فعال و منظم در کلاس درس، پاسخگویی به پرسش های کلاسی استاد، موفقیت در امتحانات کتبی هفتگی و انجام تحقیق کلاسی، توزیع شده بود. در شیوه نامه جدید، علاوه بر اینکه اساتید محترم مجازند، ۵ نمره فعالیت کلاسی را طبق عناوین فوق الذکر، به سایر دروس اختصاص دهند، لازم است در هر یک از دو نیم سال تحصیلی، در یک درس از دروس مشخص شده در شیوه نامه، کل ۵ نمره فعالیت کلاسی به پژوهش کلاسی اختصاص یابد.

به منظور تسهیل در فهم و اجرای این شیوه نامه، راهنمای اجرای پژوهش کلاسی، در چهار فصل تدوین شده است. فصل اول با عنوان راهنمای اساتید، ضمن اشاره به پاره ای از مواد مهم در چرخه اجرایی شیوه نامه، در صدد ارائه الگو جهت تولید مسائل پژوهشی متناسب با توان علمی - مهارتی طلاب است. فصل دوم با عنوان راهنمای طلاب، به بیان برخی نکات مهم در فرآیند سه گانه پژوهش (طراحی، اجرا، ارائه) می پردازد. در فصل سوم، در دانش های، فقه، اصول فقه، کلام، ادبیات و علوم قرآنی مسائل نمونه جهت استفاده اساتید گرامی ارائه شده است. البته این مسائل می تواند با توجه به امکانات آموزشی واحد و توان علمی - مهارتی طلاب، منطبق با مواد شیوه نامه، و براساس الگوی سه جزئی تولید مسائل، باز تولید گردد. در فصل چهارم، برخی منابع این دانشها، با ویژگی های: در دسترس بودن و تناسب با توان علمی - مهارتی طلاب سطح یک معرفی شده است. رویکرد اصلی در معرفی این منابع این است که اساتید گرانقدر با آگاهی و تسلط علمی بر محتوای این منابع، بتوانند بار منبع یابی در انجام پژوهش کلاسی را از دوش طلبه تازه وارد به عرصه تحقیق برداشته و سرنخهای اصلی مطالب را به او ارائه دهند.

لازم به تذکر است که ویراست های بعدی این دفترچه راهنما، بعد از بازخوردگیری از اجرای طرح و بررسی نقاط قوت و ضعف آن، در صورت نیاز تدوین و ارائه خواهد شد. انشاء الله.

فصل اول: راهنمای اساتید

کام اول: تولید مسائل

طبق شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، فهرست عناوین مسائل پژوهشی باید تحت نظارت مدیر و با همکاری اساتید واحد آموزشی تهیه گردد.^۱ در این گام، نکات کلی و فرآیند پیشنهادی جهت تسهیل در تولید مسائل، ارائه شده است. لازم به ذکر است که انتخاب مثالها از دانش فقه و ادبیات، علاوه بر توضیح بیشترالگوی ارائه شده، بدلیل حجم زیادی است که این دانش در بین سرفصلهای آموزشی طلاب، به خود اختصاص داده است. اساتید گرامی می‌توانند با بکارگیری این الگو در سایر سرفصلهای آموزشی، اقدام به تولید مسائل استاندارد پژوهشی، متناسب با توان علمی - مهارتی طلاب نمایند.

اهمیت مساله

اصلی ترین بخش در انجام هر پژوهش که تمام ابعاد آن از جمله روش، منابع و... را تحت تاثیر قرار میدهد، انتخاب مسئله است. هر پژوهشگر بایستی، مساله پژوهش خود و نوع آنرا بخوبی بشناسد و بداند مساله او از کدام یک از انواع مطلب ما، مطلب هل یا مطلب لم است. شناخت نوع مساله به او این کمک را می‌کند که بداند آیا بایستی در مورد موضوع، به توصیف بپردازد یا به علت یابی؟ آیا اصل وجود موضوع مفروض است یا باید در مورد اصل تحقق موضوع هم بررسی صورت گیرد. آیا باید یک ماهیت را شناسایی و تفسیر کند ویا در باره آثار و احکام آن، ادله و عللی را ارائه نماید. شناخت نوع مساله، علاوه بر هدفمند کردن تحقیق در یافتن وارهائه مطالب لازم و پرهیز از ارائه مطالب غیر مرتبط، در شناخت ابعاد مساله و سئوالات فرعی و جزئی تری که بایست در حل مساله به آنها نیز پرداخته شود بسیار کلیدی است.^۲

۱. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۶؛

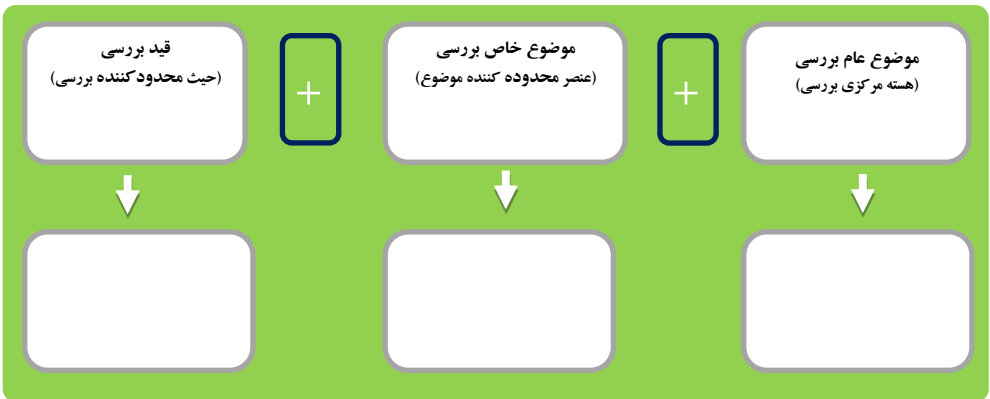
۲. جهت اطلاع بیشتر از ویژگیهای مساله، مساله یابی و مساله شناسی ر. ک به: درسنامه روش تحقیق، مجیدطرقی؛ خود آموزش مقدمات پژوهش، حسن اسلام پور کریمی؛ ونیز همین جزوه، فصل دوم، راهنمای طلاب

الگوی سه جزئی ساخت مسائل

از جمله الگوهایی که اساتید می‌توانند با بکارگیری آن، علاوه بر جبران خلاء مهارتی طلاب در تولید مساله، مسائل را متناسب با توان علمی طلاب و به صورت روان و سهیل تولید نمایند، الگوی سه جزئی تولید مساله پژوهشی است. البته پیش شرط اساسی برای تولید مسائل متناسب با تکالیف پژوهشی - کلاسی، تسلط نسبی استاد بر محتوا و منابع دانش مربوطه است.

اجزای الگو

الگوی ساخت مسائل

الگوی سه جزئی ساخت مسائل، در یک قالب نموداری به شکل فوق قابل تصویر است. اجزای این الگو به این شرح است:

هسته مرکزی بررسی (موضوع عام بررسی)

عبارت است از عنصر اصلی که پژوهشگر باید نسبت به آن، به جمع آوری اطلاعات بپردازد. البته این عنصر اصلی، می‌تواند به اجزا کوچک تری تبدیل شود که هسته سئوالات فرعی مساله را خواهند ساخت. مثلاً "حرمت بیع سلاح به اعداء دین"، موضوع عامی است که می‌تواند هسته مرکزی یک پژوهش قرار بگیرد. معنای حرمت بیع، مراد از سلاح و مفهوم و مصادیق اعداء دین، موضوعاتی اند که هسته سئوالات فرعی را تشکیل می‌دهند.

عنصر محدود کننده موضوع (موضوع خاص بررسی)

هسته مرکزی (موضوع عام) از جهات گوناگون قابل بررسی است. گاهی قرار است به مفهوم وماهیت شناسی موضوع عام بپردازیم. گاهی ممکن است تطبیقات آنرا جستجو کنیم. گاهی ممکن است آثار، لوازم، ادله و... موضوع عام مد نظر پژوهش باشد. هریک از این جهات گوناگون، به صورت قیدی برای موضوع عام محسوب شده و موضوع خاص بررسی ما را مشخص می‌کند.

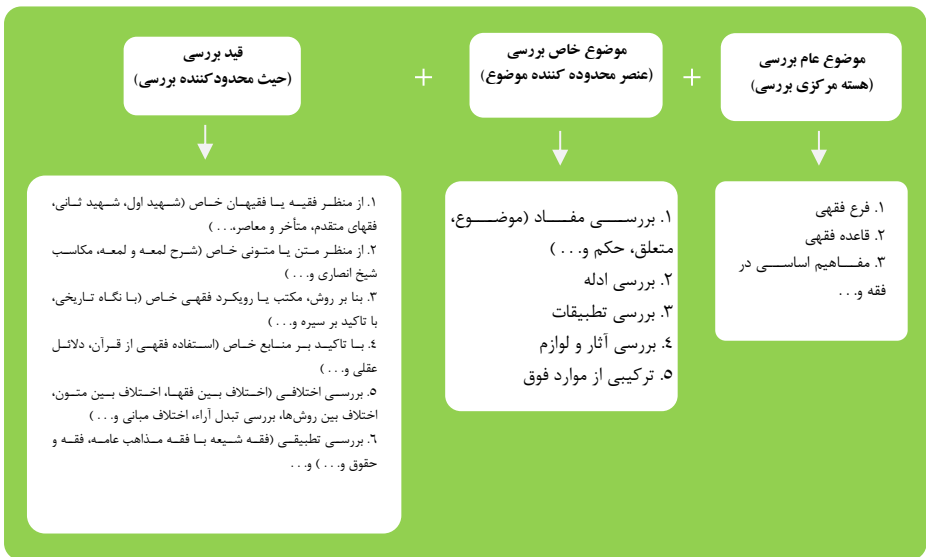
عنصر محدود کننده بررسی (قید بررسی)

این عنصر، عمدتاً محدوده منابع بررسی را روشن می‌کند. ممکن است موضوع خاص را بخواهیم به نظریات مطرح توسط اشخاص خاص، منابع مکتوب خاص، منابع غیر مکتوب خاص، روش خاص و... محدود کنیم. این عنصر در تکالیف پژوهشی ویژه طلاب این کمک را می‌کند که بتوانیم تکلیف طلاب را در محدوده توانمندیهای علمی و آموزشی او تعریف کنیم.

الگوی نمونه ساخت مسائل در دانش فقه

در ادامه، نمونه الگوی ساخت مسائل در دانش فقه و ادبیات و نیز چند نمونه مساله تولید شده با استفاده از آن ارائه شده است.

نمونه الگوی ساخت مسائل در دانش فقه

نمونه تکمیل شده الگوی ساخت مساله در دانش فقه ۱ - فرع فقهی

قید بررسی
(حیث محدودکننده
بررسی)

+

موضوع خاص بررسی
(عنصر محدوده کننده
موضوع)

+

موضوع عام بررسی
(هسته مرکزی
بررسی)

مقایسه فتوای شهیدین با فتاوی سایر فقها (مثلا با یک یا چند منبع زیر):
فقه فتوایی:
شرایع (محقق حلی، ۶۷۶ ه. ق.)؛
قواعد (علامه حلی ۷۲۶ ه. ق.)؛
ریاض المسایل(حائری، سید علی بن محمد طباطبایی، ۱۲۳۱ ه. ق.)؛

و ...

مقایسه ادله فتوای شهیدین با ادله سایر فقها (مثلا با یک یا چند منبع زیر):
فقه استدلالی:
مبسوط (شیخ طوسی، ۴۶۰ ه. ق.)؛
جامع المقاصد (محقق کرکی، ۹۴۰ ه. ق.)؛
مسالك (شهید ثانی، ۹۶۶ ه. ق.)؛
مجمع الفایده و البرهان(مقدس اردبیلی، ۹۹۳ ه. ق.)؛
مکاسب محرمة (۱۲۸۱ ه ق، شیخ انصاری).
جامع المدارک (مرحوم خوانساری، ۱۴۰۵ ه. ق.)؛

و ...

مقایسه فتوای شهیدین با فتاوی فقهای متاخر و بررسی مصادیق جدید آن؛
مقایسه فتوای شهیدین با فتاوی فقهای حاضر و بررسی مصادیق جدید آن؛
مقایسه فتاوی و ادله شیعه با عامه؛
احصاء و مقایسه مبانی قوانین متناظر این حکم در نظامات حقوقی معتبر دنیا.

و ...

۱. بررسی مفاد فرع
معنای حرمت؛
معنای سلاح؛
معنای عداوت با دین.
۲. بررسی مستندات حرمت در این فرع
۳. لوازم و آثار فرع

- آیا حرمت بیع بر فساد آن نیز دلالت می-کند؟

- آیا سایر معاملات مثلاً اجاره، اعاره یا... سلاح به اعداء دین بنابر القاء خصوصیت از بیع در این فرع، مشمول حرمت می شود؟
- آیا استفاده تحریم بیع «کلّ ما یوجب قوّة اعداء الإسلام في قبال المسلمین» از این فرع ممکن است یا نه؟

حرمت بیع السلاح
لا اعداء الدین

نمونه تکمیل شده الگوی ساخت مساله در دانش فقه ۲ - قاعده فقهی

قید بررسی
(حیث محدودکننده
بررسی)

موضوع خاص بررسی
(عنصر محدوده کننده
موضوع)

موضوع عام بررسی
(هسته مرکزی
بررسی)

مقایسه فتوای شهیدین با فتاوی سایر فقها (مثلا با یک یا چند منبع زیر):
فقه فتوایی:
شرایع (محقق حلی، ۶۷۶ ه. ق.)؛
قواعد (علامه حلی ۷۲۶ ه. ق.)؛
ریاض المسائل(حائری، سید علی بن محمد طباطبایی، ۱۲۳۱ ه ق.)؛ و . . .
مقایسه ادله فتوای شهیدین با ادله سایر فقها (مثلا با یک یا چند منبع زیر):
فقه استدلالی:
مبسوط (شیخ طوسی، ۴۶۰ ه. ق.)؛
جامع المقاصد (محقق کرکی، ۹۴۰ ه. ق.)؛
مسالك (شهید ثانی، ۹۶۶ ه. ق.)؛
مجمع الفایده و البرهان(مقدس اردبیلی، ۹۹۳ ه. ق.)؛
مکاسب محرمة (۱۲۸۱ ه. ق، شیخ انصاری).
جامع المدارک (مرحوم خوانساری، ۱۴۰۵ ه. ق.)؛ و ...
مقایسه فتوای شهیدین با فتاوی فقهای متاخر و بررسی مصادیق جدید آن؛
مقایسه فتوای شهیدین با فتاوی فقهای حاضر و بررسی مصادیق جدید آن؛
مقایسه فتاوی و ادله شیعه با عامه؛
احصاء و مقایسه مبانی قوانین متناظر این حکم در نظامات حقوقی معتبر دنیا.
و ...

بررسی مفاد (معنای ضرر و ضرار)
بررسی مستندات قاعده (ادله)
بررسی تطبیقات قاعده
تطبیق قاعده در مواد قانون مدنی
ایران
شمول قاعده در فرض اقدام بر ضرر
شمول قاعده بر احکام عدمی
لوازم و آثار قاعده
اثبات الخيارات
نفي الأحكام العبادية الضرورية

قاعده لاضرر

نمونه تکمیل شده الگوی ساخت مساله در دانش فقه ۳ - مفاهیم اساسی فقه

قید بررسی
(حیث محدود کننده
بررسی)

موضوع خاص بررسی
(عنصر محدوده کننده
موضوع)

موضوع عام
بررسی
(هسته مرکزی)

مقایسه فتاوی شهیدین با فتاوی سایر فقها (مثلا با یک یا چند منبع زیر):
فقه فتاوی:
شرایع (محقق حلی، ۶۷۶ ه. ق)؛
قواعد (علامه حلی ۷۲۶ ه. ق)؛
ریاض المسائل (حائری، سید علی بن محمد طباطبایی، ۱۲۳۱ ه. ق)؛ و...
مقایسه ادله فتاوی شهیدین با ادله سایر فقها (مثلا با یک یا چند منبع زیر):
فقه استدلالی:
مبسوط (شیخ طوسی، ۴۶۰ ه. ق)؛
جامع المقاصد (محقق کرکی، ۹۴۰ ه. ق)؛
مسالك (شهید ثانی، ۹۶۶ ه. ق)؛
مجمع الفایده و البرهان (مقدس اردبیلی، ۹۹۳ ه. ق)؛
مکاسب محرمة (۱۲۸۱ ه. ق، شیخ انصاری).
جامع المدارک (مرحوم خوانساری، ۱۴۰۵ ه. ق)؛ و...
مقایسه فتاوی شهیدین با فتاوی فقهای متاخر و بررسی مصادیق جدید آن؛
مقایسه فتاوی شهیدین با فتاوی فقهای حاضر و بررسی مصادیق جدید آن؛
مقایسه فتاوی و ادله شیعه و عامه؛
احصاء و مقایسه مبانی قوانین متناظر این حکم در نظامات حقوقی معتبر دنیا.

بررسی مفاد
معنای لغوی و فقهی اکره؛ عناصر محقق اکره؛ فرق اکره، اضطرار، اجبار و الجاء؛ اقسام اکره؛ موضوع تهدید.
احکام:
حکم فقهی اکره در جرائم؛
حکم اکره بر عقد یا ابقاع؛
اکراه بر ایمان؛
اکراه در قوانین موضوعه جزایی؛
احکام مترتب بر قتل، قطع عضو و ایراد ضرب منتهی به مرگ در فرض اکره؛
اکراه در حوزه احکام عبادی.
بررسی مستندات احکام اکره (ادله) کتاب؛ روایات؛ اجماع؛ عقل؛ عقلا؛ ادله خاص عدم تاثیر اکره در رفع قصاص و...
لوازم و آثار احکام مترتب بر موضوع:
لوازم اکره در اصول اعتقادات (اکراه بر ایمان و...):
آثار فقهی اکره بر ازدواج؛
لوازم اکره در حقوق جزا؛
نتیجه اکره در معاملات فساد است یا بطلان؛
لوازم اجتماعی و تربیتی اکره به حق؛
آثار حقوقی مبحث فقهی اکره در حقوق مدنی (ایران اسلامی

قاعده اکره

و ...

رویکردهای تولید مسائل

برای تولید مسائل فوق، می‌توان از سه رویکرد تولید مساله، بازسازی مساله و بکارگیری مساله به شرح ذیل استفاده نمود.

الف. تولید مساله

این روش در واقع تولید مساله بدون وجود نمونه‌ی قبلی است. در این مدل اساتید و کارشناسان، متناظر با سرفصل‌های آموزشی مصوب پایه‌های ۳ تا ۶ و محدوده مجاز مطرح در شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی ماده ۴، و ظرفیتهای علمی و مهارتی طلاب، ابتدائاً مسائل را طبق الگوی بالا طراحی و ارائه می‌کنند.

ب. بازتولید مساله

در این روش می‌توان از عناوین پژوهش‌های انجام شده (عناوین مقالات، پایان‌نامه‌ها و کتاب و فراخوان‌های علمی...) ایده گرفت. استفاده از موضوعات مطرح در سئوالات فرعی به عنوان یک موضوع مستقل، اصلاح و تغییر در عناصر محدود کننده موضوع و بررسی و... می‌تواند منجر به تولید مسائل جدید گردد.

ج. به کارگیری مساله

در این مدل، می‌توان بطور مستقیم مسائل پژوهشی انجام شده توسط دیگران را با اصلاحاتی نظیر اصلاح در دامنه تحقیق، منابع آن و... متناسب با توان طلاب مخاطب؛ ارائه کرد.

نمونه مسایل پیشنهادی با استفاده از راهکار «تولید مساله»

۱. مقایسه اقوال و دسته بندی نظرات در «بیع السلاح لاعداء الدین» از منظر فقهای شیعه؛
۲. «بیع السلاح لاعداء الدین» در نظرگاه شیخ طوسی^۱، شهید ثانی؛
۳. «بیع السلاح لاعداء الدین» در نظرگاه شیخ طوسی^۲، شهید ثانی و شیخ انصاری؛
۴. ادله حرمت فروش اسلحه به اعداء دین از منظر فقهای شیعه؛
۵. مفاد و لوازم حکم «حرمت بیع السلاح لاعداء الدین» در شرایط معاصر.

نمونه فهرست‌سازی مسایل با استفاده از راهکار «بازسازی مساله»

در فهرست عناوین پایان‌نامه‌های حوزوی سطح سه و چهار عنوان زیر در این خصوص به چشم می‌خورد:

ردیف	عنوان رساله	نویسنده	سال دفاع	سطح علمی
۱	قاعده لاضرر	اسدالله طاهر رضی	۸۳	سه
۲	قاعده لاضرر	حسین عبداللهی	۸۱	سه
۳	قاعده لاضرر و لا اضرار	صادق طالبی	۸۲	سه

این عناوین مشیر به موضوع محوری است. با رویکرد فوق می‌شود پیشنهادات ذیل را ارائه کرد مثلاً:

۱. بررسی مفاد و ادله روایی قاعده لاضرر؛
۲. بررسی مستندات قاعده لاضرر؛
۳. امکان اثبات خیارات و نفی احکام عبادی با استفاده از قاعده لاضرر؛
۴. شمول قاعده لاضرر در فرض احکام عدمی؛
۵. شمول قاعده لاضرر در فرض اقدام بر ضرر؛

نمونه فهرست‌سازی مسایل با استفاده از راهکار «به کارگیری مساله»

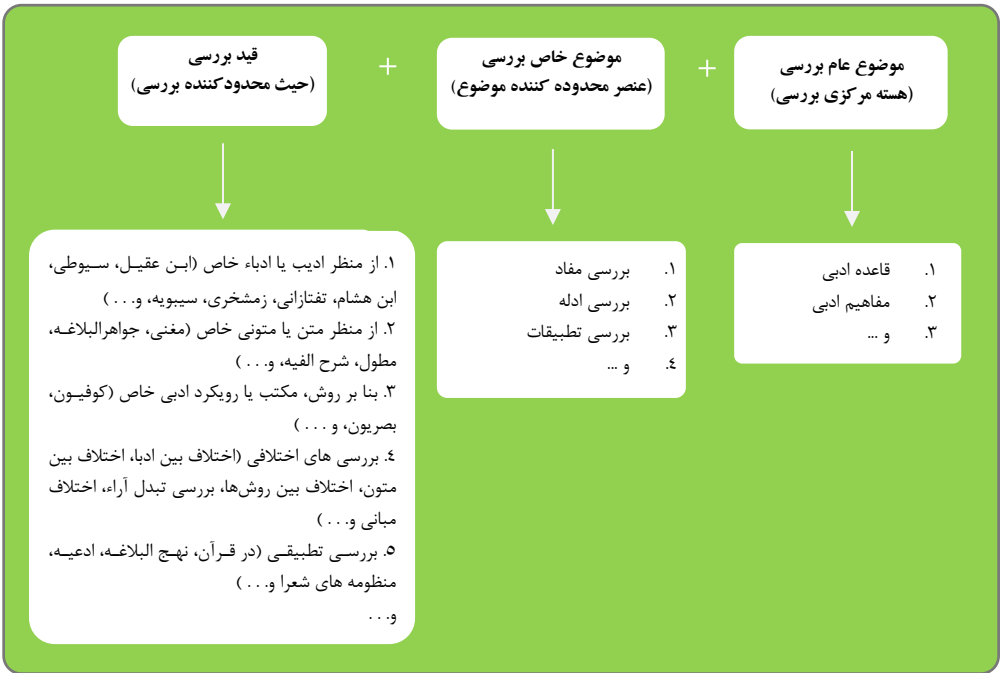
ردیف	عنوان	منبع
۱	بررسی فقهی ارتکاب حرام در شرایط اضطرار، ضرورت و اکراه ناظر به شرایط معاصر	ردیف ۱۱۸ / ص ۳۹: سند اولویت‌های پژوهشی دانش فقه منتشر شده از سوی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه در سال ۱۳۹۱
۲	احکام فقهی حضور اجباری، اضطراری و اکراهی در محیط نامطلوب	ردیف ۱۱۹ / ص ۳۹: سند اولویت‌های پژوهشی دانش فقه منتشر شده از سوی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه در سال ۱۳۹۱

گرچه همین عناوین قابلیت ورود به فهرست عناوین را دارد اما با توجه به سطح علمی طلاب به نظر می‌رسد با ذکر منابع خاص متناظر با رویکردهای مطرح شده؛ ارائه گزارش علمی از منابع معین شده قابل واگذاری به طلاب باشد:

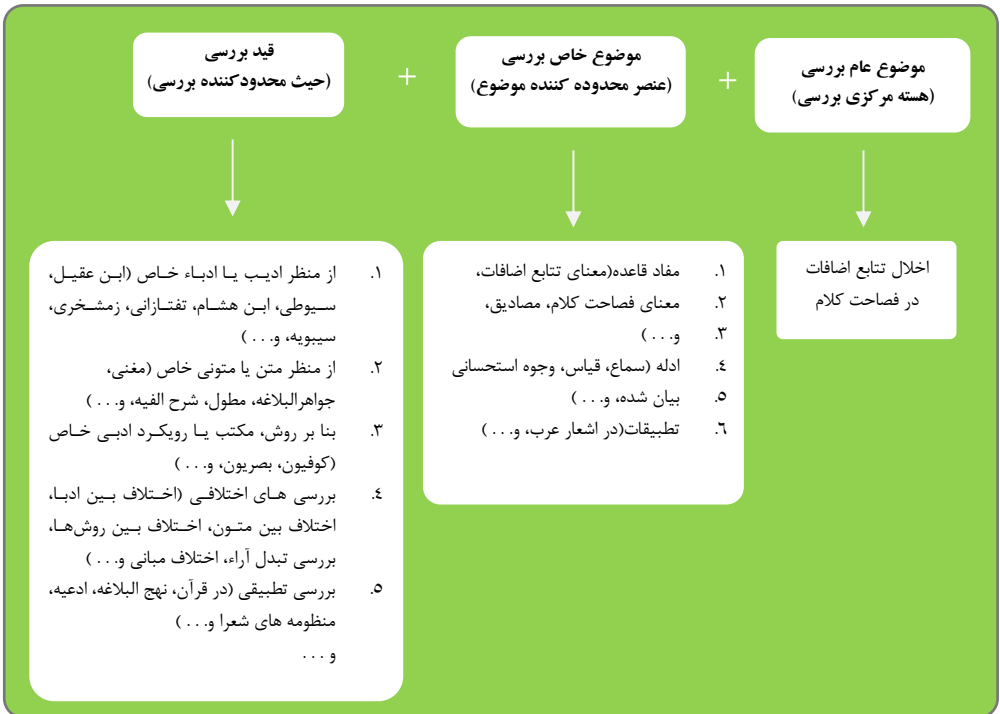
۱. بررسی فقهی ارتکاب حرام در شرایط اضطرار، اجبار و اکراه از منظر شهیدین ره
۲. بررسی فقهی ارتکاب حرام در شرایط اضطرار، اجبار و اکراه از منظر شیخ انصاری ره
۳. احکام فقهی حضور اجباری، اضطراری و اکراهی در مجلس معصیت از منظر فقه امامیه
۴. احکام فقهی قتل اجباری و اکراهی در منظر فقه عامه و خاصه
۵. احکام فقهی عقود اجباری، اکراهی و اضطراری از منظر شهیدین ره

الگوی نمونه ساخت مسائل در دانش ادبیات

نمونه الگوی ساخت مسائل در دانش ادبیات

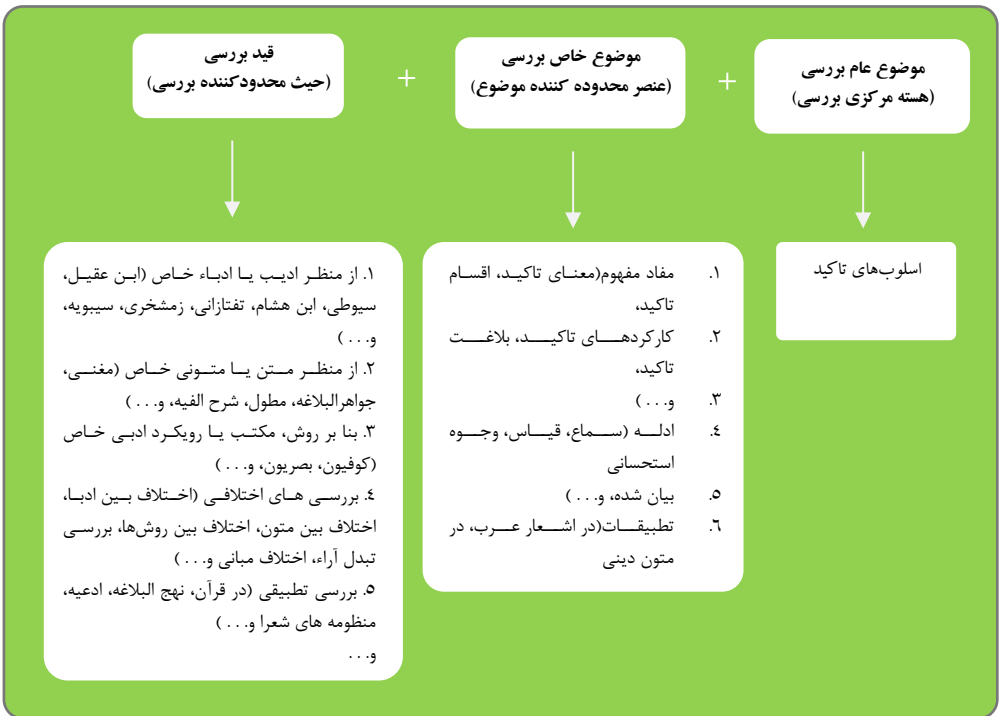
نمونه الگوی ساخت مسائل در دانش ادبیات - نمونه ۱

به عنوان مثال می‌توان این مسائل را، ذیل موضوع عام " اخلاص تتابع اضافات در فصاحت کلام " تولید نمود:

۱. بررسی ادله اخلاص تتابع اضافات در فصاحت کلام از منظر تفتازانی و خفاجی
۲. بررسی صحت قاعده " اخلاص تتابع اضافات در فصاحت کلام " با توجه به آیه ۲ سوره مریم از منظر مفسرین شیعه

نمونه الگوی ساخت مسائل در دانش ادبیات - نمونه ۲

به عنوان مثال می‌توان این مسائل را ذیل موضوع عام اسلوب‌های تاکید تولید نمود:

۱. بررسی تطبیقی اسلوب‌های تاکید در قرآن کریم در جزء سی ام، از منظر تفسیر المیزان
۲. بررسی اقسام اسلوب‌های تاکید از منظر ابن هشام و تفتازانی

ویژگی‌های تکالیف

با توجه به اینکه طرح تکالیف پژوهشی، اختصاص به طلاب پایه‌های ۳ تا ۶ دارد، مهمترین ویژگی‌هایی که بایست در هنگام تولید مسائل پژوهشی مد نظر داشت به شرح ذیل است:

- تناسب مساله پژوهشی با سطح علمی و آموزشی طلاب،
- فراوانی و دردسترس بودن منابع تحقیق متناسب با سطح علمی طلاب و امکانات واحدهای آموزشی،
- تناسب مساله پژوهشی با سطح مهارت‌های پژوهشگری طلاب،
- اساسی و اصلی بودن مساله،
- توزیع یکنواخت در تمام فصول و سرفصلهای متون آموزشی^۱،
- تناسب با حجم مجاز پژوهش^۲؛

۱. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۴ جدول ۱
۲. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۱۶ جدول ۳

گام دوم: ارائه مسائل به طلاب

بعد از تهیه مسائل، نوبت به عرضه مسائل به طلاب واحد آموزشی است. طبق شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، بایستی سازوکار ارائه و انتخاب در سامانه نجاج توسط معاونت محترم آموزش، فراهم شود. بطوریکه هر واحد آموزشی، امکان عرضه مسائل پژوهشی تولید شده را داشته باشد.

مدیریت اصلی چرخه تولید و عرضه مسائل پژوهشی، برعهده مدیر واحد آموزشی است. مدیر واحد می‌بایست تمهیدات لازم جهت تولید و عرضه مسائل به طلاب را در بازه زمانی حداکثر یکماهه بعد از شروع رسمی هر نیمسال تحصیلی فراهم نماید.^۱ در چرخه تولید، عرضه و جمع‌آوری تکالیف هریک از معاونان آموزش^۲، پژوهش^۳، شورای مدرسه و اساتید^۴ وظایف اختصاصی خود را منطبق با شیوه نامه، انجام خواهند داد.

گام سوم: ارزیابی تکالیف

بعد از انجام پژوهش توسط طلبه در فرصت نیم سال تحصیلی^۵ و تحویل به استاد، تکلیف توسط استاد مربوطه و براساس شاخص‌های مندرج در شیوه نامه، ارزیابی و نمره دهی خواهد شد.^۶ استاد موظف است، تکالیف ارزیابی شده به همراه لیست نمرات را به معاون پژوهش واحد آموزشی و یک نسخه از لیست نمرات را به معاون آموزش واحد ارائه نماید.^۷

توضیح برخی از شاخص‌های ارزیابی از جمله: بیان مساله، سؤال اصل و فرعی، چکیده و کلیدواژه، شیوه استنادی و ارجاعات، نگارش علمی و... در ادامه همین فصل و در فصل بعدی خواهد آمد.

-
۱. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، ماده ۵، ماده ۶
 ۲. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، ماده ۱۰، ماده ۲۷
 ۳. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، ماده ۱۰، ماده ۲۸، ماده ۲۹، ماده ۳۰
 ۴. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، تبصره ماده ۳، تبصره ماده ۱۰، ماده ۹، ماده ۱۰، ماده ۱۱، ماده ۲۰، ماده ۲۶.
 ۵. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، ماده ۱۸
 ۶. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، ماده ۱۷ جدول ۴
 ۷. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، ماده ۲۶

آشنایی با فرآیند پژوهش و برخی اصطلاحات روش تحقیق

هر پژوهش از سه مرحله اصلی طراحی، اجرا و ارائه تشکیل شده است. توضیحات اجمالی نکات مطرح در هر مرحله در قالبهای بخش‌های ذیل مندرج است:

طراحی تحقیق		
ردیف	فرایند	شرح فعالیت
۱	مواجهه با مسئله پژوهش	<p>در این مرحله پژوهشگر باید بتواند با استفاده از مجموعه اندوخته های علمی خود اقدام به توضیح و تبیین عناصر موجود در عنوان و در مرحله بعد هیئات ترکیبی مسئله، در یک پاراگراف بنماید. به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان: بررسی ادله حرمت بیع سلاح به دشمنان، پژوهشگر باید شناخت ولو اجمالی از عناصر به کار رفته در عنوان داشته و توضیحی در مورد آن ارائه نماید. مثل اینکه شناخت مناسبی از ادله فقهی مناسب و مرتبط با موضوع داشته باشد مثل ادله روایی، قرآنی و یا متنون و ابواب فقهی مرتبط با موضوع، همچنین شناخت مناسبی از حرمت و اقسام آن که وضعی و یا تکلیفی هستند داشته باشد، با عقود معاملی از جمله بیع و تفاوت های کلی آن با سایر عقود آگاهی داشته باشد و بتواند این شناخت از عناصر و هیئت کلی مسئله را در قالب یک پاراگراف توضیح دهد.</p>
۲	مطالعه اولیه و اجمالی مسئله	<p>این مرحله به هدف اطلاع کلی از زوایای موجود در مسئله پژوهشی است که به صورت کتابخانه ای و یا به صورت میدانی و یا در تعامل فکری با اساتید و سایر مشاوران پژوهش انجام می‌پذیرد.</p>
۳	انتخاب جهت پژوهش	<p>در پژوهش های ناظر به علوم دینی نوعاً چهار جهت مورد بررسی قرار می‌گیرد:</p> <p>الف: بررسی مفاد و ماهیت؛ به عنوان مثال در پژوهشی تحت عنوان ماهیت شناسی ضرر در قاعده لاضرر، و یا ماهیت شناسی معاطات در عقد بیع، پژوهشگر به دنبال بررسی مفهوم و ماهیت عناوین ذکر شده است. مثلاً می‌خواهد کشف کند که ضرر چیست؟ در چه صورتی محقق می‌شود؟ آیا دارای مراتب است؟ در اصطلاح فقها، لغویون و یا سایر گرایش های علمی به چه معنا است؟ و ...</p> <p>ب: بررسی ادله و مستندات؛ به معنای بررسی دلیل های ذکر شده حول یک موضوع علمی است. به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان بررسی ادله حرمت نکاح شغار، پژوهشگر با مراجعه به منابع فقهی تلاش می‌کند تا با ذکر ادله و مستندات موجود، صحت و دلالت آن ها را بررسی می‌نماید. نتیجه این بررسی شاید اضافه شدن دلیلی به مجموعه ادله حکم مذکور، رد شدن صحت و یا دلالت دلیلی دیگر و مواردی از این دست می‌باشد.</p> <p>ج: بررسی تطبیقات؛ به معنای بررسی مواردی که حکم یا قاعده مذکور در مسئله در آن موارد جریان خواهد یافت. به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان بررسی شمول قاعده لاضرر بر خسارت های معنوی ناشی از ترساندن، پژوهشگر به دنبال توسعه مفهومی و یا مصداقی قاعده بر مصداقی جدید می‌گردد؛ مثلاً می‌خواهد ثابت کند که قاعده لاضرر و حکم مستخرج از آن می‌تواند حرمت ترساندن و یا سایر آسیب های غیر مادی و جسمی را نیز ثابت کند. در این تحقیق پژوهشگر با توسعه در مصداق ضرر توانسته حکم حرمت آن را بر مواردی که تا کنون در منابع روایی ذکرى از آن موارد نشده بود، اثبات کند.</p> <p>د: بررسی لوازم و آثار؛ در این دسته از پژوهش ها محقق به دنبال آشکار ساختن لوازم، آثار و تبعات یک حکم است. به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان بررسی دلالت حرمت بیع بر فساد آن، تلاش می‌شود تا تبعات حکم به حرمت تکلیفی عقد بیع، در نتیجه ی عقد و صحت یا فساد آن دنبال شود. به این معنا که آیا حرمت تکلیفی منجر به بطلان عقد نیز خواهد شد.</p> <p>و: ترکیب موارد فوق؛ به این معنا که پژوهشگر با انتخاب دو یا چند مورد از موارد فوق اقدام به پژوهش می‌نماید. مثلاً بررسی مفاد، ادله روایی و حکم معاطات در عقد بیع.</p>
۴	جستجوی پیشینه	<p>این مرحله با هدف بررسی فعالیت‌های پژوهشی انجام شده پیشین در رابطه با مسأله پژوهش که یکی از مهم‌ترین مراحل فرآیند پژوهش است، می‌باشد.</p> <p>نکته:</p>

طراحی تحقیق		
ردیف	فرایند	شرح فعالیت
		الف: آشنایی طلاب و مشاورین محترم با بانک های علوم حوزوی چون سایت مرکز تحقیقات رایانهای نور که با اسم نورمگز شناخته می شود و استفاده از بانک مقالات این سایت، بهترین و کارآمد ترین روش در جستجوی پیشینه مساله می باشد) ب: همیشه در مرحله پیشینه شناسی مسئله، می توان با مراجعه به استنادات و کتاب نامه مقاله ای که یافته ایم، به فهرستی از منابع دست اول و یا قابل اعتماد تر دست یافت که با مراجعه به آن منابع، گام نخست منبع شناسی طی خواهد شد.
۵	شناسایی و مطالعه منابع اولیه	منبع عبارت است هر آنچه پژوهشگر بتواند با استفاده و مراجعه به آن پرسش های مربوط به مسئله پژوهشی خود را بیابد. کتاب ها، مقالات، پایان نامه ها، پایگاه های استنادی موجود در فضای مجازی، نرم افزارهای علوم حوزوی، استفتانات، متن تقریرات دروس، پاسخ های شفاهی استاد و . . . همگی می توانند منابع تحقیق پژوهشگر به شمار بیایند. البته به شرط آنکه از اعتبار مناسب برخوردار بوده و یا به تعبیر بهتر دست اول تلقی شوند. امروزه بهترین وسیله جهت آشنایی و مراجعه به منابع آنهم با قابلیت جستجوی بسیار مناسب، نرم افزارهایی است که توسط نور تولید و آماده سازی شده است. این نرم افزارها دربردارنده مجموعه نسبتا کاملی از منابع موجود در علوم حوزوی است و با قابلیت هایی چون امکان جستجو، دسته بندی، ارجاع دهی مناسب و غیره مسیر آسانی را در پیش پای پژوهشگران قرار می دهد. نکته پایانی اینکه پژوهش های موفق از منابع مناسب و تتبع کامل در آن منابع بدست می آید.
۶	طراحی سوال اصلی	در مرحله انتخاب جهت پژوهش همانطور که گذشت پژوهشگر با انتخاب جهت بررسی خود در واقع سوال اصلی خود را طراحی می کند. نمونه ها: ۱. به عنوان مثال در پژوهشی تحت عنوان «ماهیت شناسی ضرر در قاعده لاضرر»، سوال اصلی پرسش از چیستی است. پس با قرار دادن واژه چیست در پایان عبارت ذکر شده سوال اصلی پژوهش بدست خواهد آمد. ۲. و به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان «بررسی ادله حرمت نکاح شغار»، پرسش اصلی پژوهشگر، سوال از توانایی و یا عدم توانایی ادله در اثبات حکم می باشد. یعنی سوال اصلی در این پژوهش به این صورت تصویر می شود: آیا ادله حرمت نکاح شغار توان اثبات مدعای خود را دارد؟ ۳. به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان «بررسی شمول قاعده لاضرر بر خسارت های معنوی ناشی از ترساندن»، سوال اصلی، پرسش از امکان توسعه قاعده بر مصادیق جدید است. پس سوال اصلی به این صورت قابل طراحی است که: آیا قاعده لاضرر می تواند خسارت های معنوی ناشی از ترساندن را پوشش دهد؟ در واقع همانطور که از مثال های فوق بدست می آید پژوهشگر پس از انتخاب جهت پژوهش خود، با سوالی کردن عبارت مسئله پژوهشی، سوال اصلی را طراحی نموده است.
۷	طراحی سوالات فرعی	در یک طرح کلی می توان پرسش های فرعی را در موارد زیر قرار داد: ۱. پرسش از معنا و مفهوم واژه ها و یا نسبت های ذکر شده در عنوان مسئله. این نوع از پرسش در تمام پژوهش ها در ابتدای سوالات فرعی قرار می گیرد. بنابر این در مثال هایی که گذشت بررسی مفهوم بیع، حرمت، نکاح، سلاح، ضرر و در مرحله بعد نسبت های موجود در عنوان مسئله چون حرمت نکاح، حرمت و یا جواز بیع و . . جزو سوالات فرعی به حساب می آیند. ۲. پرسش از علت و یا ادله ادعای طرح شده در عنوان مسئله. به عنوان مثال سوال و یا سوالاتی از این دست: ادله قائلین به حرمت بیع سلاح به دشمن، ادله قائلین به جواز بیع سلاح به دشمن، ادله قائلین به تفصیل در جواز و یا عدم جواز. این سوال ها بخصوص در پژوهش هایی پرکاربند که جهت پژوهش در آنها بررسی ادله و مستندات ادعای طرح شده در عنوان می باشد. ۳. پرسش های تطبیقی و یا مقایسه ای. به عنوان مثال پرسش هایی چون: دیدگاه شیخ انصاری و

طراحی تحقیق		
ردیف	فرایند	شرح فعالیت
		<p>شهید ثانی در ماهیت شناسی معاطات، و یا بررسی ادله حرمت نکاح شغار از منظر فقه امامیه و فقه شافعی و... .</p> <p>۴. پرسش های نقدی و یا اصلاحی. به عنوان مثال: انتقادات وارد بر حکم حرمت بیع سلاح به دشمنان از منظر فقهایی امامیه کدام است؟ و یا انتقادات ذکر شده به ادله روایی حکم حرمت نکاح شغار چیست؟ مجموعه ذکر شده را می توان قالب اصلی در طراحی سوالات فرعی به حساب آورد.</p>

اجرای تحقیق		
ردیف	فرایند	ملاحظات
۱	یافتن منابع مرتبط با پژوهش و مراجعه به آنها	<p>الف: روش هایی که می توان بر اساس آن به منابع مرتبط با موضوع پژوهش دست یافت عبارتند از؛</p> <p>۱. مراجعه به کتابخانه، اطلاع یافتن از محل کتب مرتبط با موضوع پژوهش (نوعاً توسط کتابدار انجام می پذیرد) و در نهایت یافتن مطلب مورد نظر</p> <p>۲. استفاده از نرم افزارهای علوم اسلامی که مجموعه کتب مرتبط با موضوع پژوهش را جمع آوری نموده و استفاده از قابلیت جستجوی مستقیم و یا سایر آیکن های مرتبط (نیازمند برخورداری از مهارت استفاده از نرم افزارهاست)</p> <p>۳. استفاده از کتاب نامه مقالات، پایان نامه ها و یا کتبی که در بخش پیشینه شناسی به آنها مراجعه کرده ایم. این روش بسیار موثر بوده و نوعاً مورد استفاده پژوهشگران حرفه ای است.</p> <p>ب: مهارت انتخاب کتاب؛ پس از یافتن منابع مورد نظر، گام بعدی انتخاب کتبی است که در اولویت مراجعه قرار دارند. در واقع محقق در این مرحله به مجموعه ای از منابع مرتبط دست یافته، در این هنگام باید دست به انتخاب و گزینش منابع بر اساس شاخص هایی بزند. به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان «بررسی ادله حرمت بیع سلاح به دشمنان» محقق بر اساس سوالات فرعی خود باید در ابتدا به تبیین و توضیح برخی مفاهیم بپردازد. این عمل نیازمند مراجع به مجموعه از منابع است همچون کتب لغوی جهت ریشه شناسی برخی واژه ها، مثل سلاح، کتب روایی و حدیثی جهت بررسی نحوه کاربرد واژه ذکر شده در مجموعه روایی و در نهایت با مراجعه به برخی کتب فقهی مفهوم اصطلاحی واژه را خواهد یافت. این اقدامات منوط به آگاهی از ویژگی های منابع و تقدم و تاخر رتبی هر یک بر دیگری است. اطلاع از این ویژگی ها نیازمند تجربه کافی و با راهنمایی اساتید حاصل خواهد شد.</p>
۲	یافتن مطالب و مطالعه اولیه مطابق سوالات فرعی و فهرست اجمالی (نشانه گذاری و نمایه زنی)	<p>پیدا نمودن مطلب مرتبط با مسئله پژوهشی و فهم درست از آن، گام مهم دیگری است که در انجام پژوهش بر عهده محقق است. به روش های پیشنهادی زیر توجه کنید:</p> <p>۱. مراجعه به فهرست کتب و یا پایان نامه هایی که در دسترس شما است و مطالعه اجمالی صفحاتی که یافته اید؛ (در این روش می توان از کمک اساتید و یا مربیان پژوهش استفاده نمود)</p> <p>۲. مراجعه به چکیده مقالات جهت اطلاع از محتوای ذکر شده در آن؛</p> <p>۳. انتخاب کلید واژه هایی جهت جستجو در نرم افزارها و یا پایگاه های اینترنتی؛ به عنوان مثال در پژوهشی با عنوان «بررسی ادله حرمت نکاح شغار»، می توان عبارت نکاح شغار را در بانک ها و یانرم افزار فقه، جستجو نمود. نتیجه آن، فهرستی است که در آن مطالبی تاریخی، حقوقی و یا فقهی خواهد آمد. با مراجعه به صفحاتی که مطالب فقهی در آن ارائه شده تصویر اولیه بحث به دست خواهد آمد. در مورد استفاده از نرم افزارهای علوم دینی نیز امر به همین منوال خواهد بود.</p>
۳	تشکیل پرونده (اعتبار، مطابقت با مسئله تحقیق)	<p>۱. جمع آوری تمام مطالب (یادداشت برداری دستی و یا رایانه ای)؛</p> <p>۲. قرار دادن هر مطلب در جایگاه خود بر اساس فهرست اجمالی تهیه شده؛ به این معنا که مطالب مرتبط با بررسی های مفهومی در یک جا و با یک تیتر خاص، مطالب مرتبط با بررسی ادله در یک جا و با یک تیتر خاص در همین قسمت بررسی های سندی احادیث در یک جا و با یک تیتر و مطالب</p>

اجرای تحقیق		
ردیف	فرایند	ملاحظات
		مرتبط با بررسی های دلالتی نیز در جای دیگر و به همین منوال اقدام به دسته بندی مطالب نمایید.
۴	چینش مطالب	به معنای قرار دادن بسته های محتوایی در یک ترتیب منطقی و بر اساس فهرست اجمالی است. در این مرحله مقدمات اصلی نگارش علمی آماده خواهد شد. به عبارت دیگر محقق پس از چینش بسته های محتوایی خود بر اساس ساختاری که برای مقاله خود دیده است، بدنه و پیکره محتوایی مقاله و گزارش علمی خود را آماده نموده است.
۵	مطالعه تفصیلی و یادداشت برداری	در این مرحله پژوهشگر با مطالعه تفصیلی هر بسته محتوایی اقدام به یادداشت برداری و تدوین برداشت خود از متون علمی خواهد نمود. خلاصه برداری، بازنویسی و یادداشت برداری از جمله عناوینی است که هر محققی باید نسبت به کسب مهارت های آن بر اساس استانداردهای تعریف شده در هر یک، اقدام نماید.
۶	مقایسه و دسته بندی	در این مرحله پژوهشگر پس از مطالعه هر بسته محتوایی، به نکات تازه ای خواهد رسید. به عنوان مثال متوجه خواهد شد که در تحلیل مفهوم معاطات و یا مفهوم ضرر و یا ادله حرمت نکاح شغار و یا مثال های دیگری که ذکر آن گذشت، دو یا چند دیدگاه متفاوت و گاه متضاد وجود دارد که هر دیدگاهی از ادله و استنادات خاصی جهت اثبات ادعای خود بهره می برد. این تفاوت دیدگاه ها را می توان در برابر هم قرار داده و از تقابل های میان آنها بهره جست.

نگارش تحقیق		
ردیف	فرایند و عناصر	ملاحظات
۱	مشخصات مولف	این مشخصات عبارتست از: نام و نام خانوادگی مولف، پایه تحصیلی، تاریخ تولد، شماره ملی، شماره پرونده حوزه، مدرک تحصیلی غیرحوزوی، نام و آدرس واحد آموزشی، عنوان پژوهش، عنوان درس مربوطه، تاریخ ارائه پژوهش، نام استاد.
۲	شناسنامه اثر	عنوان باید از کلمات کلیدی موجود در مسئله تحقیق ساخته شود. حتی الامکان مختصر، گویا و جذاب بوده تا انگیزه خواننده را نسبت به مطالعه اثر برانگیزاند.
		چکیده مقاله در حدود ۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه است. توصیه می شود تا چکیده مقاله را پس از پایان کامل مقاله بنویسیم. در چکیده باید به اصل ادعایی که بر اساس آن پژوهش را انجام داده ایم، به طور اختصار اشاره کرد، دیدگاه های مطرح شده در مقاله با توضیح مختصری از ادله و نتایج نیز البته به طور اختصار، بیان خواهد شد.
		کلید واژه های کلیدی یک مقاله، شش کلمه است. کلید واژه ها باید با واژه های اصلی عنوان و مساله تحقیق و تا حد امکان با سرفصل های مقاله تناسب داشته باشد و در مجموع مسائل اصلی مقاله را نشان دهد.
۳	پیش درآمد پژوهش (مقدمه)	مقدمه و یا همان پیش درآمد تحقیق عهده دار پاسخ گویی به این دست از سوالات می باشد: ۱. این تحقیق چه اهمیتی دارد؟ ۲. مساله اصلی این پژوهش چیست؟ ۳. آثار علمی (مقاله، کتاب، پایان نامه و...) که در همین موضوع و یا موضوعات بسیار نزدیک به مسئله پژوهش شما نگاشته شده اند، از چه کسانی و دارای چه ویژگی هایی هستند؟ ۴. بخش ها و قسمت های تحقیق که برآمده از سوالات فرعی شما می باشند، چیست؟

نگارش تحقیق		
ردیف	فرایند و عناصر	ملاحظات
		<p>۵. دیدگاه‌ها و فرضیه‌های موجود در مسئله کدام است؟ مقدمه نباید بلند و مفصل باشد. بهتر است طول مقدمه، حداکثر دو صفحه یا یک ششم کل مقاله باشد.</p>
		<p>۱. گرچه مقاله برخلاف پایان‌نامه، فهرست مطالب ندارد، دارای عناوین داخلی است. تعیین محورها و عناوین داخلی در بدنه مقاله، ارتباط و انسجام منطقی بین قسمت‌های مختلف را تقویت می‌کند؛</p> <p>۲. در تعیین عنوان‌های داخلی می‌توان از سوالات فرعی بهره برد. به این صورت که از هر سوال فرعی یک تیتر ساخته و در ابتدای فصل یا بخش مناسب قرار می‌دهید؛</p> <p>۳. در صورت نیاز می‌توان عنوان‌های داخلی را به موضوعات و عناوین جزئی تر تقسیم کرد. این روش تا رسیدن به سوال ساده‌ای که پاسخ آن تنها به چند پاراگراف نیاز دارد، قابل پیگیری است.</p>
۴	بدنه پژوهش	<p>۱. هر عبارت در متن مقاله باید مستند به منابع معتبر و یا مستدل به برهان باشد. عبارتی که نه مستند است و نه مستدل، در حکم مهمان ناخوانده می‌باشد؛</p> <p>۲. مستنداتی که در بدنه مقاله ذکر می‌شود در دو قالب قابل ارائه است: نقل قول مستقیم و نقل قول غیر مستقیم. در این فرض لازم است اصول استناد دهی و ارجاع علمی مراعات گردد؛</p> <p>۳. ارجاعات محقق در مقاله نباید به قدری باشد که تحلیل پدیدآورنده مقاله را کم رنگ کند. به سخن دیگر، در ارجاعات و گفتارها باید به حداقل بسنده کرد؛</p>
		<p>۱. حجم هر مقاله وابسته به مجموعه اطلاعاتی است که فراهم شده است؛</p> <p>۲. بهترین مقاله، اثری است که با کمترین کلمات بیشترین فایده علمی را منتقل سازد؛</p> <p>۳. استفاده از جمله‌های ساده، گویا و صحیح از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر یک مقاله علمی است؛</p> <p>۴. اشاره به نظریات رقیب در حل مساله، نقد مستند و مستدل آنها و بیان نظریه مختار، از عمده‌ترین مباحث بدنه مقاله است.</p>
۵	جمع بندی پژوهش (نتیجه گیری)	<p>حاصل پژوهش بدون بیان ادله و شواهد در بخش نتیجه بیان می‌شود؛</p>
۶	استناد دهی	<p>سبک‌های استناد دهی متنوع است و پژوهشگر می‌تواند براساس راهنمای نویسندگانی که از طرف جشنواره علمی یا مجله علمی که قرار است اثر خود را اسال نماید مراجعه نماید با این حال دو سبک عمده در استناد دهی موجود است:</p> <p>۱. ارجاع درون متنی: این شیوه بخاطر سهولت و سرعت، بهم نزدن تمرکز ذهنی خواننده و رواج جهانی، بر سایر روشها برتری دارد. این شیوه به دو نحو است: نام صاحب اثر، تاریخ انتشار اثر و شماره جلد و صفحه. مانند: آخوند خراسانی، ۱۴۱۲، ج ۱ ص ۱۵۰. در این شیوه نام اثر ذکر نمی‌شود. دوم: نام صاحب اثر، اسم اثر، جلد و صفحه مثلا: آخوند خراسانی، کفایه الاصول، ج ۱ ص ۱۵۰. در این شیوه، سال ذکر نمی‌شود. البته در هر صورت مشخصات کامل منبع در پایان و تحت عنوان کتابنامه درج می‌شود مثلا: آخوند خراسانی، محمدکاظم، کفایه الاصول، قم، موسسه آل البیت، چاپ سوم، ۱۴۱۲ ه. ق. البته شیوه‌های دیگری هم برای این قسمت ذکر شده که می‌توان به کتابهای مفصل‌تر در این زمینه رجوع کرد</p>

نگارش تحقیق		
ملاحظات	فرایند و عناصر	ردیف
<p>۲. ارجاع در خارج از متن (پاورقی یا پی نوشت): تفاوت این سبک با سبک نخست در این است که، ارجاع در ذیل هر صفحه (پاورقی) یا در پایان مقاله ذکر می‌شود. در این روش هم باید مشخصات کامل منبع، در انتهای اثر تحت عنوان کتابنامه به ترتیبی که در بالا گفته شده است، ذکر شود</p> <p>بنظر می‌رسد در مقالات ارجاعات درون متنی و در پایان نامه‌ها و کتاب‌های ارجاعات خارج از متن، مناسب‌تر باشند.</p>		

فصل دوم: راهنمای طلاب

کام اول: انتخاب موضوع

بعد از معرفی موضوعات و مسائل پژوهشی توسط مدیریت واحد آموزشی، طلاب اقدام به انتخاب آنها می‌نمایند. طبق شیوه نامه بایستی سازوکار انتخاب مسائل توسط طلاب در سامانه نجاج و پنل شخصی آنها، تهیه و معرفی شود. البته در انتخاب مسائل این امکان برای طلاب وجود دارد که مسائلی را خارج از پیشنهادات واحد آموزشی به استاد مربوطه ارائه نمایند تا در صورت تصویب و تایید آنها انجام دهند.^۱ معاون محترم پژوهش واحد آموزشی، بایستی سازوکار لازم برای این امر را آماده نمایند.

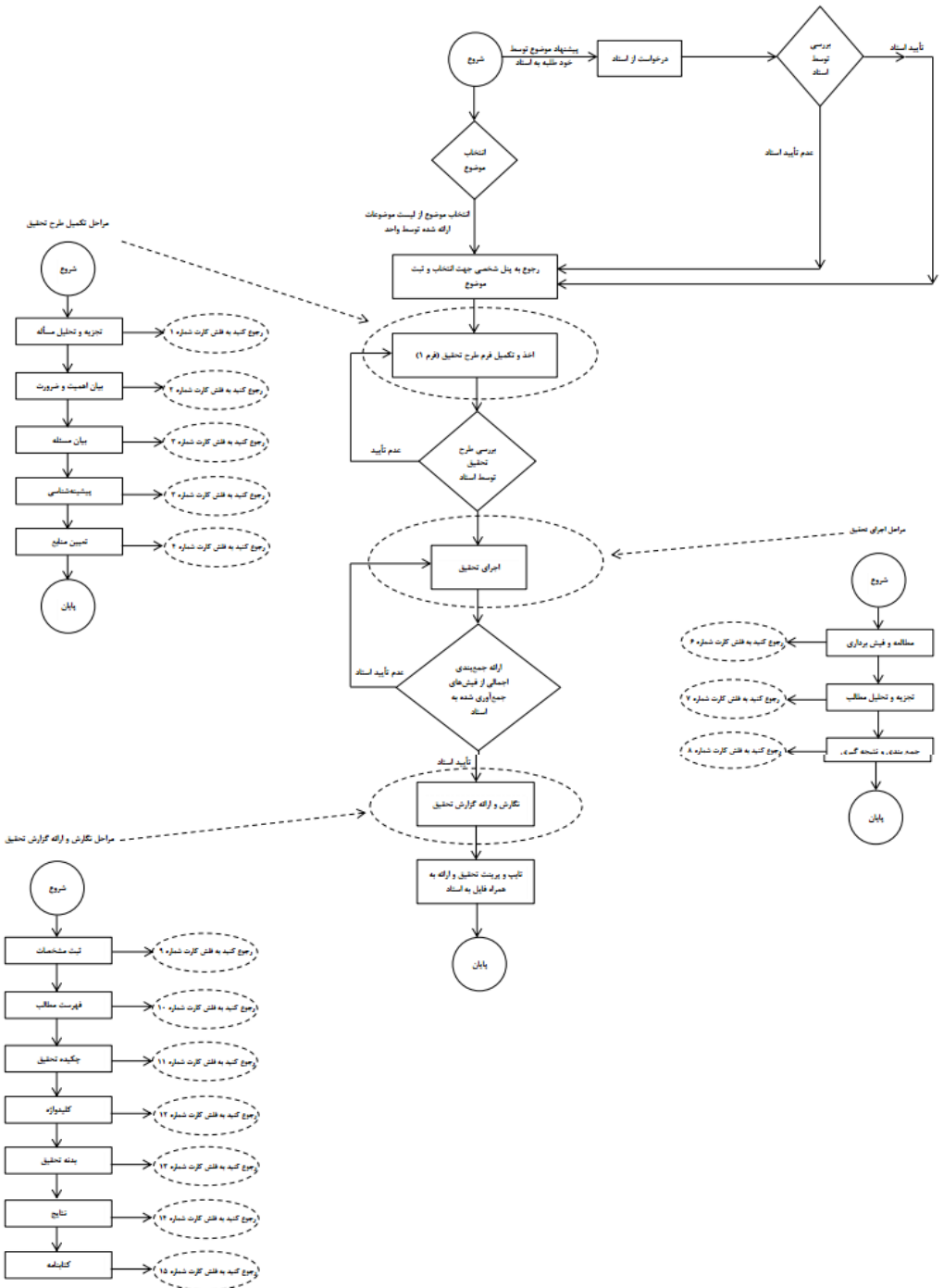
نکته مهم در پژوهش‌های کلاسی برخوردار از سقف ۵ نمره این است که هر طلبه در هر نیم سال تحصیلی تنها موظف به انجام پژوهش در یک درس از دروس مجاز می‌باشد.^۲ انجام پژوهش در سایر دروس به صورت اختیاری و به صلاحدید استاد می‌باشد.^۳

و آخرین نکته در خصوص تکالیف پژوهشی این است که این تکالیف بایستی بصورت انفرادی انجام گیرد و پژوهش‌های گروهی پذیرفته شده نیست.^۴

کام دوم: انجام تحقیق

هر تحقیق از سه مرحله طراحی، اجرا و گزارش تشکیل شده است. در ذیل، فرآیند انجام تکالیف کلاسی - پژوهشی به همراه توضیح اصطلاحات، جهت استفاده طلاب ارائه شده است:^۵

-
۱. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۷
 ۲. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۵
 ۳. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۲۰
 ۴. ر. ک شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، ماده ۸
 ۵. به ا ساتید گرامی توصیه می‌شود حتی المقدور، فلوچارت ذیل را به همراه فلش کارتهای مربوطه در اندازه مناسب چاپ کرده و در منظر طلاب و در کلاس‌های درس نصب نمایند.

فلش کارتها

مراحل تکمیل طرح تحقیق

فلش کارت شماره ۱

تجزیه و تحلیل مسأله

۱. حسن السؤال نصف العلم. پیش از پرداختن به پاسخ، باید مسأله را خوب شناخت. شناخت مسأله عبارت است از شناخت عناصر مساله، نوع مساله و خصوصیات عناصر.
۲. **عناصر مساله** عبارتند از موضوع، محمول و نسبت حکمیة. مثلا در مساله "هل الأمر بالمعروف واجب (علی...)" او لا؟"؛ موضوع: "الأمر بالمعروف"، محمول: "واجب" و نسبت حکمیة: "وجوب الأمر بالمعروف" است. بدون شناخت عناصر مساله، پاسخ گویی به آن ممکن نیست. زیرا پاسخگویی به مساله یعنی اذعان به مطابقت یا عدم مطابقت نسبت حکمیة با واقع. این امر متوقف بر تصور نسبت حکمیة و تصور نسبت حکمیة متوقف بر تصور موضوع و محمول است.
۳. در تعیین **نوع مسأله**، پژوهشگر باید بداند مسأله پژوهش، مطلب مای شارحه است یا مطلب هل یا مطلب لم؟ مطلب ما سؤال از حقیقت و ماهیت و چیستی است. مثل: ما هو حقیقه البیع؟، مطلب هل (بسیطه) سؤال از اصل وجود یک حقیقت و ماهیت است مثل هل البرزخ موجود؟ و مطلب هل (مرکبه) سؤال از ثبوت خصوصیت و ویژگی برای یک حقیقت و ماهیت؛ مثل: هل البیع تالیسی ام امضایی؟. مطلب لم، سؤال از علت و دلیل حکم است. "چرا خداوند یکتاست؟" "ادله حرمت غنا در فقه شیعه چیست؟" "چرا شرور وجود دارند؟" نمونه‌هایی از این نوع اند. شناخت نوع مساله، رویکرد شما را در بیان مطالب مشخص می‌کند. اینکه باید از علت‌ها سخن بگویید و آنها را که در زبان دیگران آمده توصیف کنید یا اینکه به کشف علت‌های تازه بپردازید. اینکه اصل تحقق یک مشکل و موضوع را می‌خواهید ثابت کنید یا بر فرض تحقق آنها می‌خواهید آثاری را برشمارید و..
۴. مراد از **خصوصیات عناصر مساله**، قیودی است که برای هر یک از عناصر مساله در نظر گرفته می‌شود. به عنوان مثال در مساله "هل البیع المکره صحیح فی نظر الشهدید الثانی ره ام لا؟"، حکم، "صحت"، موضوع "بیع" و قید موضوع "اکراه"، و نسبت حکمیة "صحت بیع اکراهی" و قید آن، "از منظر شهید ثانی ره" است. بدون شناخت خصوصیات، محدوده اطلاعاتی که باید برای انجام پژوهش جمع آوری شوند مشخص نشده و پژوهشگر دچار سردگمی می‌شود.
۵. ممکن است یک مسأله اصلی به مسائل جزئی‌تر تبدیل شود. مسائل جزئی‌تر را سؤال فرعی می‌نامند. سئوالات فرعی باید به گونه‌ای باشند که پاسخگویی به آنها در مجموع، زمینه را برای پاسخگویی به سؤال اصلی فراهم کند. مثلا در مساله اصلی "ادله حرمت غنا در فقه شیعه چیست"، سئوالات فرعی عبارتند از: مفهوم لغوی و اصطلاحی غنا چیست؟ دلالت آیات بر

حرمت غنا چگونه است؟ دلالت روایات بر حرمت غنا چگونه است؟ دلالت سایر ادله (اجماع، و ...) در حرمت غنا چگونه است؟ بعد از پاسخ گویی به سئوالات فرعی، پژوهشگر می تواند نظر مختار خود را بیان کند.

طراحی سئوالات فرعی در واقع ترسیم یک نقشه ذهنی منظم برای طی کردن مسیر پژوهش است. در طراحی سئوالات فرعی، می توانید از مدل بارش فکری استفاده کنید. در این مدل، ابتدا تمام سئوالات مرتبط و غیر مرتبط با مساله اصلی را بدون صرف زیاد وقت، یادداشت کرده و سپس با تامل و مشورت اساتید سئوالات غیر مرتبط را حذف نمایید. سئوالات اصلی و فرعی در طرح تحقیق قرار می گیرند. البته طبق سند شیوه نامه ساماندهی فعالیت های کلاسی - پژوهشی، سئوالات اصلی و فرعی در پیش در آمد پژوهش قرار می گیرد.

فلش کارت شماره ۲

بیان اهمیت و ضرورت

۱. این بخش در واقع، اولویت و جایگاه مساله پژوهشی را مشخص می کند.
۲. در بیان اهمیت و ضرورت، دو جنبه سلبی و ایجابی باید بیان شود. اینکه اگر این مساله انجام نشود چه عوارض و نتایج دارد و اگر انجام شود چه پیامدهای مثبتی خواهد داشت. این عوارض و پیامدها، ممکن است در آن علم و یا جامعه علمی نمود داشته باشد و ممکن است در جامعه و در بین مردم. طبعاً بیان اهمیت و ضرورت مساله، متوقف بر شناخت دقیق مساله و ابعاد آن است.
۳. اهمیت و ضرورت در طرح تحقیق و در حدود ۷ سطر بیان می شود. البته طبق سند شیوه نامه ساماندهی فعالیت های کلاسی - پژوهشی، بیان اهمیت و ضرورت در پیش در آمد پژوهش قرار می گیرد.

فلش کارت شماره ۳

بیان مساله

- در بیان مساله در ضمن چند سطر به مطالب زیر پرداخته می شود.
۱. ابتدا توضیح مختصری از عنصر اصلی هسته مرکزی مساله داده می شود. مثلاً در پژوهش با عنوان "بررسی ادله حرمت غنا"، عنصر اصلی، "غنا" است.
 ۲. بعد به برخی واقعیات موجود و نظریات و مبانی و ... در مورد آن اشاره می شود. مثلاً در عنوان بالا، می توان به روایاتی اشاره کرد که از غنا نهی می کنند و یا به وضعیت غنا و موسیقی در کشور و رواج آن و خلط بین ایندو و همینطور اختلافات زیاد در مفهوم و مصادیق آن در بین علما اشاره کرد.

۳. در ادامه باید به تبار مساله اشاره شود. تبار شناسی یعنی مشخص کردن علمی که قرار است مساله شما در آن علم مورد بررسی قرار بگیرد. مثلاً در مورد غنا، ممکن است به آثار روان شناسانه و جامعه شناسانه آنهم توجه شود ولی مساله شما بررسی فقهی غنا و بیان حکم آن است. پس تبار مساله "علم فقه" است.
۴. در آخر هم به محدوده تحقیق اشاره می‌شود. مثلاً ممکن است شما بخواهید ادله حرمت غنا را فقط در کتب شیعی آنهم بعد از شیخ انصاری ره بررسی کنید نه در تمام کتب شیعه. این مطالب باید ضمن یک متن بهم پیوسته بیان شود نه بصورت مجزا.
۵. مطالعه چند بیان مساله که بصورت استاندارد نوشته شده می‌تواند کمک قابل توجهی به مهارت افزایی شما در این زمینه کند. بیان مساله در طرح تحقیق و بخش‌هایی از آن در مقدمه تحقیق و در حدود ۸ تا ۱۲ سطر، ذکر می‌شود. البته طبق سند شیوه نامه ساماندهی فعالیت‌های کلاسی - پژوهشی، بیان مساله در پیش‌درآمد پژوهش قرار می‌گیرد.

فلش کارت شماره ۴

پیشینه‌شناسی

۱. پیشینه پژوهش (سابقه دارسه فی المساله): بررسی فعالیت‌های پژوهشی انجام شده پیشین در رابطه با مسأله پژوهش، است.
۲. پیشینه شناسی فواید زیادی دارد از جمله: ۱- پرهیز از انجام پژوهش‌های تکراری ۲- شناخت منابع بیشتر (منابعی که در پژوهش‌های دیگران ذکر شده است) ۳- شناخت دقیقتر مساله و زوایای آن ۴- استفاده از نتایج پژوهش‌ها. ۵- شناخت نوع مساله و روش حل آن.
۳. برای پیشینه شناسی علاوه بر استفاده از راهنمایی اساتید می‌توان از بانک‌های اطلاعات علوم حوزوی مانند سایت مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی (نورمگز)، نرم افزارهای این مرکز، سایت کتابخانه‌ها و مراکز علمی مهم کشور، جستجوی در سایتهای جستجوگر و... استفاده کرد.
۴. دقت شود که در این بخش، قرار نیست تنها نام چند منبع ذکر شود. بلکه باید با بررسی مطالب آنها، بیان کرد که آیا آنها توانسته اند حق مطلب را در مورد موضوع ادا کنند یا خیر؟ و چه نقص‌ها و خلأهایی وجود دارد. در این بخش باید حداقل منابع بسیارمهم و مرتبط، بررسی شده باشند.
۵. پیشینه، اصطلاح دیگری دارد که آنرا پیشینه مساله (سابقه المساله) می‌نامند. در این بخش به سن و سال مساله و اینکه از چه زمانی مطرح شده، چه کسانی اولین بار مطرح کرده‌اند، مساله چه سیر تغییراتی داشته و... توجه می‌شود.

۶. ذکر پیشینه طبق سند شیوه نامه ساماندهی فعالیتهای کلاسی - پژوهشی، لازم نیست، اما در فرآیند انجام تحقیق، به پژوهشگر کمک بسیار زیادی می‌کند.

فلش کارت شماره ۵

تعیین منابع

۱. منبع عبارت است هر آنچه پژوهشگر بتواند با استفاده و مراجعه به آن پرسش های مربوط به مسئله پژوهشی خود را بیابد. کتاب ها، مقالات، پایان نامه‌ها، پایگاه‌های استنادی موجود در فضای مجازی، نرم افزارهای علوم حوزوی، استفتائات، متن تقریرات دروس، پاسخ‌های شفاهی اساتید و... همگی می‌توانند منابع تحقیق پژوهشگر به شمار بیایند، البته به شرط آنکه از اعتبار مناسب برخوردار باشند.
۲. اگر پژوهشگر نظریات مطرح در یک مساله را بطور مستقیم از آثار خود صاحب نظریه جستجو کند، براعتبار و اتقان بیشتر تحقیق او افزوده می‌شود.
۳. منابع اقسام گوناگونی از جمله مکتوب، غیر مکتوب (شنیداری، دیداری) و... دارند با این حال، عمدتاً پژوهش‌های حوزوی به روش کتابخانه‌ای و با استفاده از منابع مکتوب و نوشتاری است.
۴. برای شناسایی منابع علاوه بر استفاده از راهنمایی اساتید می‌توانید از بانک‌های اطلاعات علوم حوزوی مانند سایت مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی (نورمگز)، نرم افزارهای این مرکز، سایت کتابخانه‌ها و مراکز علمی مهم کشور، جستجوی در سایتهای جستجوگر و... استفاده کرد.
۵. در مرحله نوشتن طرح تحقیق، باید منابع مشخص شوند. در این مرحله نیاز به معرفی دقیق و کامل منابع نیست اما بعد از تدوین و نگارش تحقیق، در انتهای آن و در بخش کتاب‌نامه، منابع بصورت دقیق و کامل معرفی می‌شوند.

مراحل اجرای تحقیق

فلش کارت شماره ۶

مطالعه و فیش برداری

۱. قبل از شروع به مطالعه و فیش برداری، منابع باید تهیه شوند. استفاده از کتابخانه مدرسه، شهر و...، نرم‌افزارهای مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی نور که تقریباً بسیار از منابع فقهی، اصولی، کلامی، ادبیات و... را درون خود جای داده است، سایت‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی و... بامشورت اساتید می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد.
۲. گام دوم و شاید طلایی‌ترین گام، پیدا کردن مطالب مرتبط با مساله در منابع است. رجوع به فهرست کتب، چکیده مقالات، استفاده از کلمات کلیدی دقیق و مناسب برای جستجو در نرم

افزاهای و سایتها و... در کنار مشاوره اساتید، موثر است. انتخاب کلمات کلیدی نیازمند مهارت است که با تمرین و مطالعه اجمالی پیرامون مساله بمرور حاصل می‌شود. با این حال چند نکته قابل توجه است: ۱ - استفاده از مشتقات مختلف یک کلمه برای جستجو. مثلا اگر به دنبال مطلبی در مورد بدهکاری (دین) هستید جستجوی کلماتی مانند دین، دائن، مدیون و... کمک کار است. ۲ - استفاده از ترکیباتی که کلمات مشابه را خارج کند. مثلا چون هنگام جستجو امکان اعراب گذاری برای واژه "دین" نیست و این واژه مشترک است بین دین (بدهکار) و دین (آیین)، لذا بهتر است از کلمه دین به همراه دائن و... استفاده شود. ۳ - محدود کردن دامنه جستجو به منابع تعیین شده ۴ - استفاده از کلماتی که حتی المقدور شما را به آن مطلبی که نیازمندید می‌رساند. به عنوان مثال ممکن است شما به دنبال تحقیق در مورد "ماهیت عقد" هستید. از واژه "عقد" در بسیاری از ابواب فقهی سخن به میان آمده است. با این حال شما می‌توانید با استفاده از کلماتی مانند: ماهیه العقد، العقد هو، نظریه العقد و... با سرعت بیشتری به مطلب مورد نظر دست یابید.

۳. بعد از یافتن مطالب مرتبط باید آنها را یادداشت کنید. ذکر آدرس در هر فیش ضروری است.
۴. مرحله بعد تشکیل پرونده علمی است. فیش‌های مرتبط با هم را در کنار هم قرار داده و دسته بندی کنید. مثلا اگر در مورد "ادله حرمت شرب خمر" جستجو می‌کنید، فیش‌هایی که به آیات پرداخته را از فیش‌هایی که به روایات پرداخته جدا کنید. فیش‌هایی که به سند روایات توجه کرده در یک دسته و آنهایی که به دلالت روایات توجه کرده را در دسته دیگر قرار می‌دهید. فیش‌هایی که به تبیین پرداخته از فیش‌هایی که به نقد پرداخته جدا شوند و... دقت کنید که در مرحله تشکیل پرونده علمی، نیاز به مطالعه تفصیلی فیش‌ها ندارید. مطالعه اجمالی به همین میزان که بتواند به دسته‌بندی فیش‌های مرتبط کمک کند کافی است. مطالعه تفصیلی فیش‌ها در مرحله بعد انجام می‌شود.

فلش کارت شماره ۷

تجزیه و تحلیل مطالب

۱. در تجزیه و تحلیل مطالب باید عناصر و اجزاء هر قضیه (موضوع، محمول، نسبت حکمی، حکم، سور قضیه و قیود موضوع و محمول) مورد توجه بوده و مفاهیم آن‌ها برای پژوهشگر معلوم باشد.
۲. ربط بین هر یک از قضایا معلوم شود؛ یعنی مشخص شود کدام یک از آن‌ها مقدمه است برای دیگری و کدام یک فرع بر قضایای پیشین است.
۳. باید نوع استدلال (قیاس، استقراء و تمثیل) و شکل استدلال و محتوای آن برای پژوهشگر معلوم باشد.

۴. باید ارکان هر نظریه و قول، یعنی اصل مدعا و دلیل آن از هم بازشناخته شوند.
۵. می‌توان مراحل کلی تحلیل مطالب را اینگونه ترسیم کرد: ۱ - **مرحله درک و فهم**: ابتدا باید فهم درست و روشنی از سخنان جمع آوری شده دیگران بدست آوریم. در این مرحله باید بتوانیم کانون اصلی و به اصطلاح لب کلام دیگران را با ادبیات خودمان بازنویسی کنیم. پرداختن به تفاوت‌ها و شباهت‌های اقوال، بیان مثال‌های جدید و... نشان از تحقق این مرحله نزد پژوهشگر دارد. این مرحله، مرحله ای بالاتر از ترجمه صرف مطلب است. بلکه دستیابی به نکته‌ای است که در ذهن صاحب نظریه وجود داشته. در این مرحله شناخت عناصر اندیشه و نظریه اتفاق می‌افتد. لازمه این مرحله دقیق خوانی مطلب و نظریه است ۲ - **مرحله تحلیل**: در این مرحله پژوهشگر باید بتواند عناصر نهفته‌ای که در شکل‌گیری مطلب و نظریه مورد بررسی نقش داشته را کشف و بیان کند. مثلاً ممکن است بگوید این مطلب و نظریه مصنف بخاطر فلان مبنای خاص اوست و یا لوازم و پیامدهایی که این مطلب به دنبال خود دارد را بیان کند. در واقع این مرحله، مرحله تعیین پیش‌فرض‌ها، مبانی و لوازم و آثار اندیشه است. ۳ - **مرحله نقد و ارزیابی**: در این مرحله نوبت به اظهار نظر در مورد مطلب است. مطلب جمع آوری شده که در مراحل قبل تحلیل شده بود از حیث صحت گزاره‌ها، شکل و محتوای استدلال، پیش‌فرض‌ها و مبانی، لوازم و نتایج، منابع مراجعه شده و... مورد بررسی قرار می‌گیرند. در این مرحله در واقع موارد موافقت یا مخالفت با یک اندیشه و دلایل آنرا بیان می‌کنیم. ۴ - **مرحله تولید**: چنانچه پژوهشگر در مورد مساله، نظری نو - که البته ممکن است در نتیجه باشد یا در ادله - و قصد ارائه آنرا داشته باشد، می‌تواند در این مرحله بیان کند. پرداختن به پرسش‌های احتمالی در مورد نظریه جدید و به اصطلاح "دفع دخل مقدرها" می‌تواند برغناى نظریه بیافزاید. البته مرحله تولید، بعد از جمع‌بندی نظریه‌های موجود در این زمینه انجام خواهد شد.

فلس کارت شماره ۸

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری در سه مقطع اتفاق می‌افتد. ۱ - جمع‌بندی هر قول و نظریه، ۲ - جمع‌بندی هر بخش و فصل - که براساس سئوالات فرعی تنظیم شده و در واقع خلاصه پاسخ شما به آن سؤال فرعی است - ۳ - جمع‌بندی کل نظریات و ارائه نظر جدید - در صورت وجود - که در پایان تحقیق ارائه می‌شود.
۲. در مورد هر مطلب و اندیشه‌ای که جمع آوری شده، باید سه مرحله فهم و تحلیل و نقد، طی شود. ذکر نکات برجسته در هر کدام از این مراحل در یک جمع‌بندی مختصر و گویا، بیان‌کننده میزان علمیت پژوهشگر است.

۳. در هنگام نوشتن جمع بندی‌های درست نیست که قسمت‌هایی از متن تحقیق را عیناً تکرار کنیم بلکه باید با عبارت پردازی های جدید، ماحصل بررسی را ذکر کنیم.
۴. جمع بندی باید با میزان بررسی ما متناسب باشد. بنابراین اگر در هر یک از مراحل سه گانه بالا، مطلبی را بررسی نکرده‌ایم، نمی توان در جمع بندی به آن اشاره کرد.

مراحل نگارش و ارائه گزارش تحقیق

فلش کارت شماره ۹

ثبت مشخصات

۱. این مشخصات در صفحه اول تحقیق درج شده و شامل: نام و نام خانوادگی پژوهشگر، پایه تحصیلی، تاریخ تولد، شماره ملی، شماره پرونده حوزه، مدرک تحصیلی غیرحوزوی، نام و آدرس واحد آموزشی، عنوان پژوهش، عنوان درس مربوطه، تاریخ ارائه پژوهش، نام استاد می‌باشد.
۲. عنوان تحقیق برگرفته شده از مساله اصلی تحقیق است. می‌توانید با حذف کلمه پرسشی از سؤال اصلی تحقیق، عنوان را بسازید. مثلاً اگر سؤال اصلی تحقیق، "ادله حرمت غنا در فقه شیعه چیست" باشد عنوان تحقیق "حرمت غنا در فقه شیعه"، خواهد بود.
۳. عنوان تحقیق نباید اعم یا اخص از محتوای تحقیق باشد. لذا در مثال فوق، عنوان "غنا"، "غنا در فقه شیعه"، "ممنوعیت غنا" و یا حتی "حرمت غنا"، مناسب نیست. زیرا در مثال فوق، هدف تحقیق شما صرف مفهوم شناسی نیست بلکه در صدد بررسی ادله حرمت هستید. ضمناً ادله حرمت در فقه شیعه مد نظر شماست نه فقه عامه.

فلش کارت شماره ۱۰

تهیه فهرست مطالب

۱. مقالات فهرست ندارند. فهرست مطالب مخصوص پایان‌نامه‌ها، کتاب‌ها و ... است. با این حال شما می‌توانید در صفحه دوم تحقیق، فهرستی از مطالب خود را آماده و درج نمایید.
۲. عناوین هر فصل بهتر است براساس سئوالات فرعی که در مراحل قبل آماده کردیده‌اید تنظیم شود.

فلش کارت شماره ۱۱

تهیه چکیده تحقیق

- در چکیده باید به تعریف مساله، پیشینه پژوهش، نظرات مطرح در مساله، نتایج پژوهش، منابع و روش و اهداف پژوهش در ضمن یک متن یکپارچه و شفاف اشاره کرد.

۱. در چکیده نباید به استدلال، مستندسازی، ارجاع دهی به متن تحقیق، ذکر مثال، توضیح مفاهیم، ذکر تمامی منابع، پرداخت.
۲. در چکیده به مطالب اساسی و نتایج مندرج در پژوهش در قالب یک متن یکپارچه و گویا - و نه به صورت فهرست وار - اشاره می‌شود.
۳. حجم چکیده بستگی به حجم تحقیق دارد با این حال، می‌توان آنرا در حدود ۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه تنظیم کرد.
۴. چکیده با اینکه در ابتدای تحقیق قرار می‌گیرد ولی توصیه می‌شود آنرا پس از اتمام کامل تحقیق و حتی بعد از نگارش سایر بخش‌ها آماده کنیم.
۵. چکیده نه نتیجه است نه مقدمه و نه خلاصه تحقیق. بلکه یک بخش مستقل در تحقیق است که به خواننده کمک می‌کند تا در یک نمای کلی، با روش و ستاوردهای شما آشنا شود.

فلش کارت شماره ۱۲

تهیه کلیدواژه

۱. کلید واژه در واقع به خواننده کمک می‌کند تا بفهمد که شالوده تحقیق بر محور چه اصطلاحات و مفاهیم تخصصی بنا شده است.
۲. کلید واژه ها باید با واژه های اصلی عنوان و مساله تحقیق و تا حد امکان با سرفصل های آن تناسب داشته باشد. البته نباید تصور کرد که هر واژه بکار رفته در عنوان می‌تواند کلید واژه باشد. ویا حتما باید عینا واژه گان کلیدی در عنوان تحقیق بیان شده باشد. مثلا در تحقیقی با عنوان "معیاربرتری روش تفسیر موضوعی بر ترتیبی و رابطه آندو" واژه‌های معیار، برتری، رابطه، روش، واژه کلیدی نیستند. بلکه واژگانی مانند تفسیر موضوعی، تفسیر ترتیبی، روش تفسیر، تقدم تفسیر موضوعی و ... می‌باشند.
۳. کلیدواژه‌ها نباید توضیح داده و تفسیر شوند. بلکه تنها به ذکر آنها بسنده می‌شود.
۴. واژه های کلیدی، پس از چکیده قرار می‌گیرند و معمولا بین سه تا ده کلمه است.

فلش کارت شماره ۱۳

نگارش بدنه تحقیق: بیان مطالب و یافته‌ها / استناد دهی

۱. نگارش بدنه تحقیق باید زمانی انجام شود که پژوهشگر اطمینان یافته مساله پژوهش خود را حل کرده و یا چند گام به آن نزدیک شده است. یعنی به اندازه کافی فیش و مطالب مرتبط جمع‌آوری و آنها را تجزیه و تحلیل کرده است. هرچقدر در مرحله فیش برداری و تجزیه و تحلیل مطالب، بهتر عمل کرده باشید در مرحله تدوین با مشکلات کمتری مواجه خواهید بود.

۲. برای مدیریت زمان، اگر فیش‌های مرتبط با هر فصل تحقیق کامل شده‌اند، می‌توانید از نگارش همان فصل شروع کنید. مثلاً اگر در تحقیقی با عنوان "بررسی ادله حرمت غنا در فقه شیعه"، فیش‌های مربوط به "مفهوم شناسی غنا" کامل شده و بر محتوای آن مسلط‌اید، می‌توانید محتوای این فصل را بنویسید. برای این کار ابتدا یک پیش‌نویس آماده کرده و مجدداً مطالعه و نواقص آنرا رفع کنید. سپس با ارائه به اساتید و مشورت با آنها، متن نهایی فصل را آماده سازید. این کار را برای سایر فصول نیز به همین ترتیب ادامه دهید.
 ۳. مطالب تحقیق از دو حال خارج نیستند: یا مستنداند یا مستدل. یعنی بخشی از مطالب، نقل قول‌هایی است که باید مستند و دقیق ذکر شوند. بخش دیگر، توضیح آن نقل‌قول‌ها، بیان استدلال‌های موجود در آنها و یا نقد و ارزیابی آنهاست. بنابراین از ذکر مطالبی که در هیچ یک از این دو دسته نمی‌گنجد بپرهیزید. عبارت‌پردازی‌های اضافی در حکم مهمان ناخوانده‌اند و باعث کاهش ارزش علمی تحقیق می‌شوند.
 ۴. بهترین تحقیقات، آنهایی هستند که با کمترین و گویاترین عبارات، بیشترین محتوای علمی را ارائه کرده باشند. نگارش چنین متنی نیازمند تمرین فراوان است. برای تحقق این امر تنها توان عبارت‌پردازی و رعایت نکات دستوری زبان کافی نیست بلکه باید توان نوشتن پاراگراف‌های استاندارد هم ایجاد شود. برای اطلاع از این امر به منابع موجود رجوع کنید.
 ۵. در نقل‌قول‌ها باید استناددهی کاملاً رعایت شود. سبک‌های استناد دهی متنوع است و می‌توان براساس دستورالعمل اعلامی از طرف واحد آموزشی اقدام کرد. با این حال در ذیل به دو سبک ارجاع دهی اشاره می‌شود.
 ۶. دو سبک ارجاع دهی: الف: ارجاع درون متنی: که شیوه‌های مختلفی دارد. یک شیوه رایج آن عبارت است از اینکه بعد از نقل قول، در همان متن تحقیق منبع را به این صورت ذکر می‌کنید: نام صاحب اثر، اسم اثر، جلد و صفحه مثلاً: آخوند خراسانی، کفایه الاصول، ج ۱ ص ۱۵۰. ب: ارجاع در خارج از متن (پاورقی یا پی نوشت). مانند بالا.
- در هر دو سبک، در انتهای تحقیق و در قسمت کتابنامه باید منابع بصورت کامل معرفی شوند.

فلش کارت شماره ۱۴

بیان نتایج

۱. در واقع حاصل پژوهش است بدون بیان ادله و شواهد و ارجاعات و استناد دهی. در بخش نتیجه به نکات برجسته تحقیق و احیاناً نوآوریها بدون اطاله کلام اشاره می‌شود.
۲. می‌توان تمام نتایج بدست آمده را بصورت شماره وار و به ترتیب فصول، در انتهای تحقیق ذکر کرد.

۳. در بخش نتایج نباید هیچ ادعای جدیدی مطرح شود. نتیجه پایان بررسی است نه میانه آن. پس باید از طرح هر گونه ادعایی که در متن تحقیق در باره آن بررسی صورت نگرفته پرهیز کرد.
۴. نتیجه ذکر خلاصه وار مطالب نیست. بلکه حاصل آن چیزی است که به طور منطقی و بعد از بررسی‌ها به آن رسیده‌ایم.
۵. نتیجه بر خلاف چکیده، حاوی اشاره به مساله، پیشینه، منابع، ذکر دیدگاه‌های مختلف در مساله و اشاره به روش و اهداف تحقیق نیست. البته در چکیده به طور اجمال به نتیجه پژوهش اشاره می‌شود.
۶. نتیجه تکرار عین بخش‌هایی از متن تحقیق نیست. بلکه باید با عبارت پردازیهای جدید، محصول پژوهش را بیان کرد.
۷. در این بخش می‌توان مسیرها و افق‌هایی را که برای سایر پژوهشگران قابل پیگیری است به آنها توصیه کرد.
۸. حجم نتایج باید متناسب با میزان دستاوردها و بررسی‌های تحقیق باشد.

فلش کارت شماره ۱۵

کتاب‌نامه

۱. در این بخش، پژوهشگر باید تمامی منابع استفاده شده در متن تحقیق را بصورت کامل (شامل مشخصات صاحب اثر، نام اثر، شماره جلد، ناشر، نوبت چاپ، سال نشر، و...) معرفی نماید.
۲. در ترتیب مشخصات کتاب شناختی، نظرات مختلفی وجود دارد با این حال می‌توان طبق هریک از این نمونه‌ها عمل کرد: نمونه ۱: آخوند خراسانی، محمدکاظم، کفایه الاصول، قم، موسسه آل البیت، چاپ سوم، ۱۴۱۲ هـ. ق. نمونه ۲: رحیمی، مهدی، «مقایسه شیوه‌های مستندسازی متن»، فصلنامه معارف عقلی، ش ۵، بهار ۱۳۸۶، ص ۱۴۱ - ۱۷۳.
۳. می‌توان منابع را بصورت دسته بندی شده ذکر کرد. مثلا در دسته اول: کتابها، دسته دوم: مقالات، دسته سوم: مجلات علمی، دسته چهارم: منابع اینترنتی، دسته پنجم: افرادی که با آنها مصاحبه شده و ...

فصل سوم: مسائل نمونه

در این فصل برخی مسائل پژوهشی جهت تسهیل در امر تولید و عرضه مسائل به طلاب، به عنوان نمونه ارائه شده است. مهمترین نکته این است که اساتید محترم می‌توانند با تعیین جهت بررسی (عنصر محدود کننده بررسی)، متناسب با سطح علمی - مهارتی طلاب، امکانات واحد آموزشی و حجم مجاز پژوهش، این مسائل را سطح بندی نمایند. به این معنا که با تعیین کردن منابع محدود و مشخص^۱، این مسائل را به گونه ای باز تولید نمایند که محصول کار علمی طلبه در شکل‌های: گزارش نویسی، خلاصه نویسی و تقریر نظریه، گزارش از نقدهای وارد شده دیگران بر نظریه، گزارش از مقایسات اقوال توسط دیگران، مقایسه، نقد توسط خود طلبه، و بیان نظر احتمالی و میل و اختیار احتمالی علمی او، قابل درجه بندی و سطح بندی باشد. بنابراین تعبیر "بررسی اقوال وادله" بیشتر ناظر به ماهیت عمده مسائل فقهی که متکی به جمع آوری و تجزیه و تحلیل اقوال فقهیست آمده و از این جهت موضوعیت ندارد. بلکه اساتید محترم می‌توانند حیث محدود کننده موضوع را به صلاحدید خود و با توجه به تناسب علمی - مهارتی طلاب، بصورت استاندارد بازنویسی نمایند.

بخش اول: نمونه مسائل فقه (متناظر با کتاب شرح لمعه)

فقه ۱: کتاب الطهارة / کتاب الصلاة / کتاب الزکاة / کتاب الخمس

۱. بررسی اقوال و ادله در ماهیت و احکام سؤر
۲. بررسی اقوال و ادله در حکم شک در تأخر حدث و طهارت
۳. بررسی اقوال و ادله در معنای آب جاری و کروحکم آنها در صورت ملاقات با نجس
۴. بررسی مقایسه‌ای ادله امامیه و عامه در کیفیت وضو و مواضع آن
۵. بررسی اقوال و ادله در حکم غسله
۶. بررسی اقوال وادله در حکم نماز میت بعد از دفن
۷. بررسی اقوال و ادله درمعنا و احکام کثیرالسفر
۸. بررسی اقوال وادله در ترتیب درقضای نماز
۹. بررسی اقوال وادله در معنای نیت و لزوم استدامه نیت
۱۰. بررسی اقوال وادله در چیزهایی که سجده بر آنها صحیح است از نگاه امامیه و عامه
۱۱. بررسی اقوال وادله در حکم نماز جمعه در عصر غیبت
۱۲. بررسی اقوال و ادله در وجوب یا عدم وجوب زکات بر غیر بالغ
۱۳. بررسی اقوال و ادله در مستحقین زکات

۱. ر. ک فصل اول، گام اول.

۲. جهت تسهیل در امر شناسایی و معرفی منابع، برخی از منابع در فصل چهارم معرفی شده‌اند.

۱۴. بررسی اقوال وادله در احکام زکات تجارت
۱۵. بررسی اقوال در زمان استقرار وجوب زکات در انعام
۱۶. بررسی اقوال وادله در موارد وجوب خمس
۱۷. بررسی اقوال وادله در حکم خمس ارث، هدیه و زمین
۱۸. بررسی اقوال وادله در موارد مصرف خمس
۱۹. بررسی اقوال و ادله در معنا شناسی مفهوم "موونه" و مصادیق آن
۲۰. بررسی اقوال و ادله در معنا، مصادیق و حکم انفال و فیه

فقه ۲ کتاب الصوم / کتاب الحج / کتاب الجهاد / کتاب الکفارات / کتاب النذر و توابعه / کتاب القضاء / کتاب الشهادات / کتاب الوقف / کتاب العقیة

۱. بررسی اقوال و ادله در زمان نیت روزه
۲. بررسی اقوال وادله در زمان سن بلوغ مذکر و مؤنث
۳. بررسی اقوال در معنا و اعتبار قصد وجه و تمییز در نیت روزه ماه رمضان
۴. بررسی اقوال در ملاک تحقق اکل و شرب و مصادیق آن به عنوان مفطرات روزه ماه رمضان
۵. بررسی اقوال وادله در تعداد مبطلات صوم
۶. بررسی اقوال و ادله در طرق ثبوت هلال
۷. بررسی اقوال وادله در حکم روزه در صورت جماع
۸. بررسی تطبیقی نظر عامه و امامیه در مورد حج قران و افراد
۹. بررسی اقوال و ادله در مورد قضا و فدیة افطار شیخ و شیخه
۱۰. بررسی معنای ممیز و اقوال وادله در حکم عبادات ممیز
۱۱. بررسی اقوال و ادله در اشتراط یاس از برء در وجوب استنابه حج
۱۲. بررسی اقوال وادله در مورد اشتراط ظن سلامت در وجوب حجة الاسلام بر زن
۱۳. بررسی اقوال وادله در اعتبار رجوع به کفایت در استطاعت
۱۴. بررسی اقوال و ادله در اشتراط و عدم اشتراط صیغه خاص در حج بذلی
۱۵. بررسی تطبیقی نظر عامه و امامیه در مورد استطاعت در حج
۱۶. بررسی اقوال و ادله در حکم روزه مستمر المرض و ذوالعطاش
۱۷. بررسی اقوال و ادله در افضلیت مشی یا رکوب در حج
۱۸. بررسی اقوال و ادله در حکم استنابه ممنوع المباشر از حج
۱۹. بررسی اقوال و ادله در حکم جهاد ابتدایی
۲۰. بررسی اقوال و ادله در فیمن یجب قتاله و استثنائات آن
۲۱. بررسی اقوال و ادله در معنا و مصادیق بغات و حکم تقسیم اموال آنها

- ۲۲. بررسی اقوال و ادله در وجوب عقلی یا شرعی امر به معروف و نهی از منکر
- ۲۳. بررسی اقوال و ادله در وجوب کفایبی یا عینی امر به معروف و نهی از منکر
- ۲۴. بررسی اقوال و ادله در حکم قضاوت زن
- ۲۵. بررسی اقوال و ادله در مدرک، مفاد و تطبیقات قاعده البینه علی المدعی و الیمین علی من انکر
- ۲۶. بررسی اقوال و ادله در راههای تشخیص مدعی از منکر
- ۲۷. بررسی اقوال و ادله در معنا و شرطیت عین بودن موقوفه
- ۲۸. بررسی اقوال و ادله در حکم وقف دین و مال کلی
- ۲۹. بررسی اقوال و ادله در ماهیت هبه معوض

فقه ۳ کتاب المتاجر / کتاب الدین / کتاب الرهن / کتاب الحجر / کتاب الضمان / کتاب الحوالة / کتاب الکفالة / کتاب الصلح / کتاب الشركة / کتاب المضاربة / کتاب الودیعة / کتاب العاریة / کتاب المزارة / کتاب المساقاة

- ۱. بررسی ماهیت و ادله اعتبار بیع معاطاتی
- ۲. بررسی نسبت بیع غاصب و فضول و ادله صحت یا بطلان بیع غاصب
- ۳. بررسی ادله اعتبار شرطیت قدرت بر تسلیم در عوضین
- ۴. بررسی ادله اعتبار شرطیت مملوک بودن در عوضین
- ۵. بررسی ادله اعتبار شرطیت مجهول نبودن در عوضین
- ۶. بررسی ماهیت غرر و محوریت آن در شروط عوضین
- ۷. بررسی معنا، اقسام و ادله حرمت احتکار
- ۸. بررسی ادله اعتبار خیار مجلس و محدوده جریان آن (در ثمن یا مثنی/بایع و مشتری/بیع و سایر عقود)
- ۹. بررسی ادله اعتبار خیار حیوان و محدوده جریان آن (در ثمن یا مثنی/بایع و مشتری/بیع و سایر عقود)
- ۱۰. بررسی ادله اعتبار خیار عیب و محدوده جریان آن (در ثمن یا مثنی/بایع و مشتری/بیع و سایر عقود)
- ۱۱. بررسی ادله اعتبار خیار غبن و محدوده جریان آن (در ثمن یا مثنی/بایع و مشتری/بیع و سایر عقود)
- ۱۲. بررسی ماهیت قبض و ضمان تلف کالا قبل و بعد از قبض
- ۱۳. بررسی اقسام ربا و ادله حرمت آنها
- ۱۴. بررسی اقوال در مستثنیات ربا
- ۱۵. بررسی امکان و ماهیت بیع دین به من هو له و به غیر من هو له

۱۶. بررسی اقوال در صحت یا عدم صحت تقیسم دین
۱۷. بررسی ادله صحت یا عدم صحت بیع منفعت، دین، حق
۱۸. بررسی ادله شرطیت قبض در رهن
۱۹. بررسی اقوال در شرطیت رضایت محیل، محتال و محال علیه در احاله
۲۰. بررسی مشروعیت اقسام شرکت و اقوال در صحت یا عدم صحت شرط زیادت ربح
۲۱. بررسی اقوال و ادله در به ارث رسیدن و نقل و انتقال حق شفعه
۲۲. بررسی اقوال در مسقطات شفعه و ادله آنها
۲۳. بررسی اقوال در فرض انقضا مدت مزارعه و به بار نیامدن زراعت
۲۴. بررسی اقوال در موجبات ضمان مستودع در ودیعه
۲۵. بررسی اقوال و ثمرات در تاثیر قبض در لزوم یا صحت هبه
۲۶. بررسی ماهیت، ادله و تطبیقات قاعده نفی سبیل در معاملات
۲۷. بررسی حکم بیع اعیان نجسه و متنجسات
۲۸. بررسی مقایسه‌ای اقسام دسته بندی مکاسب محرمه
۲۹. بررسی ماهیت حکم تکلیفی و وضعی در معاملات
۳۰. بررسی اعتبار معیارهای غیرمتعارف در اندازه گیری ثمن ومثمن (التقديرغيرمابیتعارف-التقديربه)
۳۱. بررسی ادله جواز یا منع بیع اجزاء میته
۳۲. بررسی ماهیت اقاله و نسبت آن با فسخ، اسقاط و ابراء
۳۳. بررسی ادله وجوب یا عدم وجوب یادگیری احکام تجارت
۳۴. بررسی ادله بطلان یا عدم بطلان بیع ثمرات در صورت جهل به مثمن
۳۵. بررسی ادله حکم معونه بر ظالم
۳۶. بررسی ادله اشتراط یا عدم اشتراط مالکیت متعاقدين در لزوم و صحت بیع
۳۷. بررسی گونه های تعددبیع فضولی و حکم ثمن و مثمن در صورت تنفیذ برخی از بیعها
۳۸. بررسی ادله ناقلیت یا کاشفیت اجازه در بیع فضولی و ثمرات آن
۳۹. بررسی مسقطات خيارمجلس وادله آن
۴۰. بررسی مسقطات خيارحيوان وادله آن
۴۱. بررسی مسقطات خيار غبن وادله آن
۴۲. بررسی مسقطات خيارعيب وادله آن
۴۳. بررسی اقوال در ماهیت خيار و متعلق خيار
۴۴. بررسی شرط ماضویت و عربیت در صیغه بیع
۴۵. بررسی اقوال در بیع السلاح لأعداء الدین و حکم آن

۴۶. بررسی ماهیت و مصادیق آلات لهوی در عصر حاضر
۴۷. بررسی ماهیت و مصادیق آلات قمار در عصر حاضر
۴۸. بررسی ماهیت و مصادیق غناء از دیدگاه فریقین
۴۹. بررسی اقوال در مستثنیات غناء در شریعت
۵۰. بررسی اقوال در مستثنیات غیبت و أدله آن
۵۱. بررسی ادله ثبوت و مبدأ خیار حیوان
۵۲. بررسی حکم بیع کتب مشتمل بر آیات شریفه و کتب احادیث نبوی
۵۳. بررسی اقوال در حکم اخذ اجرت بر واجبات و ادله آن (تجهیزمیت، اذان واقامه، و...)
۵۴. بررسی اقوال در ادله حکم معامله و نگهداری آلات قمار
۵۵. بررسی اقوال در ادله حکم بازی شطرنج
۵۶. بررسی تطبیقی حکم بیع وقف از دیدگاه فریقین (شیعه و عامه)
۵۷. بررسی حکم بیع رباع مکه (خانه های اطراف حرم) و ادله آن
۵۸. بررسی اقوال در ادله حکم بیع مجهول به ضمیمه معلوم
۵۹. بررسی ادله حکم ربا بین (ولد و والده) و (زوج و زوجته)
۶۰. بررسی ماهیت إکراه و حکم معاملات إکراهی
۶۱. بررسی جیل فرار از ربا
۶۲. بررسی حکم معاملات با شروط باطل در ضمن عقد
۶۳. بررسی اقوال در ادله و حکم اکل مازه

فقه ۴ کتاب الإجارة / کتاب الوکالة / کتاب الشفعة / کتاب السبق و الرماية / کتاب الجعالة / کتاب الوصایا / کتاب النکاح

۱. بررسی اقوال و ادله در واگذاری عمل توسط اجیر به دیگران به اجرت کمتر
۲. بررسی اقوال و ادله در حکم وکیل گرفتن وکیل
۳. بررسی موارد، احکام و ادله تقابل حق شفعه وحق خیار
۴. بررسی ماهیت عقد سبق و استقلال یا عدم استقلال آن
۵. بررسی اقوال وادله در حکم اختلافات مطرح در جعاله
۶. بررسی ماهیت و تفاوتهای وصیت و وصایت
۷. صورتوصیت به امور متعدد و بررسی اقوال و ادله در حکم هرکدام
۸. بررسی اقوال و ادله در اجرت وصی
۹. بررسی اقوال و ادله در حکم عزل از زوجه
۱۰. بررسی اقوال و ادله در حکم جواز اشتراط خیار در نکاح و صداق و مقایسه آنها
۱۱. بررسی اقوال و ادله در شرایط رضاع و آثار آن

۱۲. بررسی اقوال و ادله در حکم تزویج دخترخواهر یا دختر برادر بدون اذن عمه و خاله
۱۳. صور تزویج در ا یام عده و بررسی اقوال و ادله در حکم هر صورت
۱۴. بررسی اقوال و ادله در احکام نکاح شغار
۱۵. بررسی اقوال در تمایزات نکاح دائم و موقت و ادله هر کدام
۱۶. بررسی اقوال و ادله در جواز یا عدم جواز تفویض بضع و مهر
۱۷. صوراختلافات در مهریه و بررسی اقوال و ادله در هریک
۱۸. بررسی اقوال و ادله در میزان مهر در فرض فسخ عقد و بعداز دخول
۱۹. بررسی اقوال و ادله در مسقطات نشوز
۲۰. بررسی اقوال و ادله در شرایط وجوب و مسقطات وجوب نفقه
۲۱. بررسی اقوال وادله در اخذ اجرت برواجبات
۲۲. بررسی اقوال و ادله در فوریت یا عدم فوریت حق شفعه
۲۳. بررسی اقوال در معیار لزوم وجواز عقود
۲۴. بررسی اقوال وادله در امکان ارث حق قبول در وصیت
۲۵. بررسی اقوال وادله در شرطیت عدالت در وصی
۲۶. بررسی اقوال وادله در شرطیت رضایت دختردر نکاح
۲۷. بررسی اقوال وادله در شرط فاسد در صداق و تاثیرات آن
۲۸. بررسی اقوال و ادله در حکم نکاح دختر به غیرهم کفو
۲۹. بررسی مفاد، مدارک و تطبیقات قاعده "الناس مسلطون علی انفسهم"
۳۰. بررسی اقوال وادله در حکم بیع وقف

فقه ۵: کتاب الطلاق/کتاب الخلع و المبارأة/کتاب الظهار/کتاب الإیلاء/کتاب اللعان /کتاب الإقرار/کتاب الغصب/کتاب اللقطة/کتاب إحياء الموات/کتاب الصيد و الذباجة/کتاب الأطفمة و الأشربة

۱. بررسی اقوال و ادله درحد الغيبة المجوزة لطلاق الحائض و النفساء
۲. بررسی اقوال و ادله درحکم جواز رجوع مفقود، به زوجه
۳. بررسی اقوال و ادله در اشتراط صیغة الطلاق، فی تحقق الخلع
۴. بررسی اقوال و ادله در صحت یا عدم صحت ظهار معلق
۵. بررسی اقوال و ادله در صحت یا عدم صحت ایلاء معلق
۶. بررسی اقوال در معیار احتساب مدت ایلاء
۷. بررسی اقوال و ادله در اشتراط عدم بینة فی تحقق اللعان
۸. بررسی اقوال و ادله در اشتراط الدخول، فی تحقق اللعان
۹. بررسی اقوال و ادله در ضمان قیمی در غصب در فرض تعذر رد العین

۱۰. بررسی اقوال و ادله در اشتراط العدالة فی الملتقط
۱۱. بررسی اقوال و ادله در حکم برداشتن لقطه حرم
۱۲. بررسی اقوال وادله در اشتراط انتفاء ملک سابق، فی الاحیاء المملک للمحیی
۱۳. بررسی اقوال و ادله در اشتراط اسلام و ایمان الذابح، فی حلیة الذبیحة
۱۴. بررسی اقوال و ادله در اشتراط الحركة بعد الذبح، فی حلیة الذبیحة
۱۵. بررسی اقوال و ادله در حکم تکلیفی و وضعی نخع الذبیحة
۱۶. بررسی اقوال و ادله در حکم تکلیفی و وضعی السلخ قبل البرد
۱۷. بررسی اقوال و ادله در حکم تکلیفی و وضعی ابانة الراس عمدا حالة الذبح
۱۸. بررسی اقوال و ادله در اشتراط اسلام مخرج السمک، فی حلیة السمک
۱۹. بررسی اقوال و ادله در حکم ماهی های مرده و زنده در تور، در فرض مشتبه شدن
۲۰. بررسی اقوال و ادله در شرایط طلاق خلع از منظر فقه امامیه.
۲۱. بررسی اقسام طلاق از منظر فقه و حقوق.
۲۲. بررسی اقوال و ادله در حق طلاق زوجه از دیدگاه فقه امامیه.
۲۳. بررسی اقوال و ادله در حکم صید به وسیله آلات الکترونیکی از منظر فقه امامیه.
۲۴. بررسی اقوال وادله در حکم و نحوه طلاق، ظهار و لعان شخص کر و لال.
۲۵. بررسی انواع طلاق در جاهلیت که به تأیید شارع مقدس رسیده است.
۲۶. بررسی اقوال و ادله حکم طلاق مریض.
۲۷. بررسی اقوال در حقوق زوجین پس از طلاق اعم از رجعی و بائن از منظر فقه و حقوق
۲۸. بررسی ادله جواز یا عدم جواز ایلاء در فقه و حقوق.
۲۹. بررسی حکم و آثار لعان در قذف زوجه از منظر فقه و حقوق.
۳۰. بررسی حکم و آثار لعان در نفی ولد از منظر فقه و حقوق.
۳۱. بررسی معناشناسانه مفهوم "قصد" و آثار و تطبیقات آن در باب معاملات و عبادات
۳۲. بررسی معنا شناسانه مفهوم "اکراه" و آثار و تطبیقات آن در باب معاملات و عبادات
۳۳. بررسی معنا شناسانه مفهوم "بلوغ" و آثار و تطبیقات آن در باب معاملات و عبادات
۳۴. بررسی معنا شناسانه مفهوم "بینه" و آثار و تطبیقات آن در باب معاملات و عبادات

فقه ۶ کتاب المیراث/کتاب الحدود/کتاب القصاص/کتاب الدیات

۱. بررسی تفصیلی، اقسام، احکام و تفاوت‌های حجب و منع
۲. بررسی اقوال در اجداد ثمانیه
۳. بررسی اقوال در نحوه محاسبه ارث
۴. بررسی اقوال در مفاد و محدوده قاعده الامام وارث من لا وارث له و نسبت آن با ولی فقیه

۵. بررسی معنا شناسانه مفهوم "احسان" و تطبیقات آن در باب حدود
۶. بررسی اقوال و ادله در اقسام و احکام ارتداد
۷. بررسی اقوال و ادله در حکم عصیر عنبی
۸. بررسی اقوال و ادله در شرایط قطع اصابع در سرقت
۹. بررسی معناشناسانه مفهوم "محاربه" و مصادیق امروزی آن
۱۰. بررسی اقوال و ادله در شرایط و حکم توبه مرتد
۱۱. بررسی اقوال و ادله در شرایط قصاص نفس
۱۲. بررسی معناشناسانه مفهوم "لوث" و "قسامه" و تطبیقات و ارتباط آنها
۱۳. بررسی اقوال و ادله در تفاوت بین قتل عمد، شبه عمد، خطئی و شاخص های اثباتی آن
۱۴. بررسی معناشناسانه مفهوم "دفاع از نفس" و مصادیق و تطبیقات آن
۱۵. بررسی اقوال و ادله در تفاوت دیه زن و مرد
۱۶. بررسی معناشناسانه مفهوم "شجاج" و اقسام آن
۱۷. بررسی اقوال و ادله در مسقطات قصاص
۱۸. بررسی اقوال و ادله در امکان قصاص در صورت عفو بعض اولیای دم
۱۹. بررسی اقوال و ادله در ارث زوجه از زوج
۲۰. بررسی اقوال در مفاد، مدارک و تطبیقات قاعده "الحدود تدرا بالشبهات" در فقه امامیه

بخش دوم: نمونه مسائل اصول (متناظر با کتابهای الموجز و اصول الفقه)

مقدمه و مباحث الفاظ

۱. بررسی اقوال در موضوع علم اصول
۲. بررسی اقوال در تعریف علم اصول
۳. بررسی اقوال در ساختارهای ارائه شده برای علم اصول
۴. بررسی اقوال در تعریف خطاب شرعی و لوازم آن
۵. بررسی اقوال در تعریف و اقسام و ماهیت حکم شرعی
۶. بررسی اقوال در تعریف و ماهیت حکم ظاهری و واقعی
۷. بررسی اقوال در امکان اجتماع احکام ظاهری و واقعی
۸. بررسی اقوال در جعل مستقل احکام وضعی
۹. بررسی مقایسه ای تعریف، اقسام و مراحل و مناشی دلالت از منظر دو علم منطق و اصول
۱۰. بررسی اقوال در تحلیل ماهیت دلالت التزامی و نسبت آن با لوازم کلام
۱۱. بررسی اقوال و ادله در تبعیت دلالت التزامی از دلالت مطابقی
۱۲. بررسی اقوال و ادله در عقلی بودن یا وضعی بودن دلالت التزامی
۱۳. بررسی اقوال و ادله در اینکه مفهوم و منطوق صفت دال اند یا مدلول یا دلالت
۱۴. بررسی اقوال در چیستی سیاق کلام و ماهیت دلالت سیاقی
۱۵. بررسی اقوال در دلالات اقتضا، تنبیه، اشاره و نسبت آن با دلالت سیاقی و التزامی
۱۶. بررسی اقوال و ادله در امکان یا استحاله قسم سوم از اقسام وضع
۱۷. بررسی اقوال و ادله درباره وضع معانی حرفی و هیئات
۱۸. بررسی اقوال و ادله در علامت تبادر برای حقیقت و اشکالات آن
۱۹. بررسی علامت عدم صحت سلب و صحت حمل برای حقیقت
۲۰. بررسی اقوال و ادله در علامت اطراد برای حقیقت
۲۱. بررسی اقوال در نسبت اصاله الظهور با سایر اصول لفظیه
۲۲. بررسی اقوال و ادله در امکان یا استحاله استعمال لفظ در اکثر از معنا
۲۳. بررسی اقوال و ادله در حقیقت وضع (مسلك تعهد، اعتبار، قرن اکید)
۲۴. بررسی اقوال و ادله در باره ثبوت حقیقت شرعیه و ابتناء مساله صحیح و اعم بر آن
۲۵. بررسی تاریخچه بحث صحیح و اعم
۲۶. بررسی اقوال و ادله در وضع الفاظ عبادات و معاملات برای صحیح یا اعم
۲۷. بررسی اقوال و ادله در ثمره نزاع در صحیح و اعم
۲۸. بررسی اقوال و ادله در تصویر قدر جامع در صحیح و اعم
۲۹. بررسی اقوال و ادله در جریان محل نزاع در اسم زمان در بحث مشتق

۳۰. بررسی اقوال و ادله در وضع و ظهور مشتق
۳۱. بررسی اقوال و ادله در دلالت ماده و صیغه امر بر وجوب
۳۲. بررسی اقوال و ادله در امکان اخذ قصد قربت در متعلق امر راه های تصحیح آن
۳۳. بررسی اقوال و ادله در دلالت امر بر فور و تراخی و مره و تکرار
۳۴. بررسی اقوال و ادله در دلالت نسخ وجوب بر جواز
۳۵. بررسی اقوال و ادله در دلالت امر به امر به شی بر وجوب شیء
۳۶. بررسی اقوال و ادله در تبعیت قضاء از اداء
۳۷. بررسی اقوال و ادله در چیستی منهی عنه در نهی
۳۸. بررسی اقوال و ادله در دلالت نهی بر دوام و تکرار
۳۹. بررسی اقوال و ادله در تداخل اسباب و مسببات
۴۰. بررسی اقوال و ادله در دلالت شرط بر مفهوم
۴۱. بررسی اقوال و ادله در دلالت وصف بر مفهوم
۴۲. بررسی اقوال و ادله در دلالت غایت بر مفهوم
۴۳. بررسی اقوال و ادله در دلالت حصر بر مفهوم
۴۴. بررسی اقوال و ادله در دلالت عدد بر مفهوم
۴۵. بررسی اقوال و ادله در دلالت لقب بر مفهوم
۴۶. بررسی اقوال در اسلوب های مفید حصر
۴۷. بررسی اقوال و ادله در الفاظ عموم از نگاه اصولیان
۴۸. بررسی اقوال و ادله در مجاز بودن یا نبودن استعمال عام در مخصص
۴۹. بررسی اقوال و ادله در حجیت عام مخصص در باقی
۵۰. بررسی اقوال و ادله در سرایت اجمال مخصص به عام
۵۱. بررسی اقوال و ادله در جواز عمل به عام قبل از فحص از مخصص
۵۲. بررسی اقوال و ادله در حجیت بعض افراد عام در تعقیب ضمیری که به برخی از افراد عام بر می‌گردد
۵۳. بررسی اقوال و ادله در تخصیص عام در تعقیب استثناء بر جملات متعدد
۵۴. بررسی اقوال و ادله در تخصیص عام به مفهوم
۵۵. بررسی اقوال و ادله در تخصیص عمومات کتاب به خبر واحد
۵۶. بررسی اقوال و ادله اصولیان در ریشه اطلاق
۵۷. بررسی اقوال و ادله در تعریف و تعداد مقدمات حکمت
۵۸. بررسی اقوال و ادله در معنا و مانعیت قدر متیقن در اطلاق
۵۹. بررسی اقوال و ادله در معنا و تطبیقات فقهی اجمال و اهمال

ملازمات عقلی

۱. بررسی اقوال و ادله در تصویر محل نزاع در حسن و قبح از نگاه اصولیان
۲. بررسی اقوال و ادله و مبانی اصولیان در مسئله حسن و قبح
۳. بررسی اقوال و ادله در ملازمه بین حکم شرع و عقل
۴. معنا شناسی و مقایسه عقل نظری و عملی و احکام آنها
۵. بررسی اقوال و ادله در اجزاء امر اضطراری از امر واقعی
۶. بررسی اقوال و ادله در اجزاء اماره و اصل عملی در صورت انکشاف خطا
۷. بررسی اقوال و ادله در تحریر محل نزاع و بررسی ثمره مقدمه واجب
۸. بررسی اقوال و ادله در تصویر سازی تبعیت وجوب غیری و ویژگی های وجوب غیری
۹. بررسی اقوال و ادله در امکان و وقوع شرط متأخر
۱۰. بررسی اقوال و ادله در وجوب مقدمه مفوته
۱۱. بررسی اقوال و ادله در مقدمه عبادیه
۱۲. بررسی اقوال و ادله در وجوب مقدمه واجب
۱۳. بررسی اقوال و ادله در کیفیت اقتضاء امر به شیء از نهی از ضد عام و خاص آن
۱۴. بررسی اقوال و ادله در ثمره بحث ضد
۱۵. بررسی اقوال و ادله در تحریر محل نزاع در بحث اجتماع امر و نهی
۱۶. بررسی اقوال و ادله در جواز و امتناع اجتماع امر و نهی
۱۷. بررسی اقوال و ادله در حکم فقهی خروج از معصوب در بحث اجتماع امر و نهی
۱۸. بررسی اقوال و ادله در در دلالت نهی از عبادت و معاملات بر فساد
۱۹. بررسی تاریخچه وسیر تطور بحث ترتب در اصول فقه

مباحث حجت

۱. بررسی اقوال و ادله در حجیت قطع
۲. بررسی اقوال و ادله در معنا شناسی و ماهیت وجوب متابعت در مبحث قطع
۳. بررسی اقوال و ادله در حجیت اطمینان
۴. معنا شناسی و مقایسه مفاهیم و اقسام قطع و اطمینان و اعتبار آنها
۵. بررسی اقوال و ادله در ملاک در اثبات حجیت و موطن اماره
۶. بررسی اقوال و ادله در اشکال در اشتراک احکام بین عالم و جاهل و پاسخ از آن
۷. بررسی اقوال و ادله در مورد نظریه مصلحت سلوکیه
۸. بررسی اقوال و ادله در اعتباری یا انتزاعی بودن حجیت
۹. بررسی اقوال و ادله در میزان دلالت فعل و تقریر معصوم ع
۱۰. بررسی اقوال و ادله در باب حجیت خبر واحد

۱۱. بررسی اقوال و ادله در دلالت آیات دال بر حجیت خبر واحد
۱۲. بررسی اقوال و ادله در دلالت روایات دال بر حجیت خبر واحد
۱۳. بررسی اقوال و ادله در اثبات حجیت خبر واحد از طریق اجماع و بناء عقلاء
۱۴. بررسی تاریخچه، اقسام و مبانی مختلف در حجیت اجماع
۱۵. بررسی اقوال و ادله در حجیت اجماع
۱۶. بررسی اقوال و ادله در مصادیق و حجیت دلیل عقلی
۱۷. بررسی اقوال و ادله در نقد نظریات اخباریون در حجیت دلیل عقلی
۱۸. بررسی اقوال و ادله در حجیت قول لغوی
۱۹. بررسی اقوال و ادله در حجیت ظهور
۲۰. بررسی اقوال و ادله در نقش قرائن متصله و منفصله در شکل گیری ظهور
۲۱. بررسی اقوال و ادله در حجیت ظهور نسبت به غیر مقصودین به افهام
۲۲. بررسی اقوال و ادله در حجیت ظواهر قرآن
۲۳. بررسی اقوال و ادله در اقسام و حجیت شهرت
۲۴. بررسی اقوال و ادله در انواع و حجیت سیره و بناء عقلاء
۲۵. بررسی اقوال و ادله در مقدار دلالت سیره عقلاء
۲۶. بررسی اقوال و ادله در حجیت قیاس
۲۷. بررسی اقوال و ادله در عدم حجیت قیاس با نگاه به آیات و روایات
۲۸. بررسی بررسی اقوال و ادله در عدم حجیت قیاس با نگاه به عقل و اجماع
۲۹. بررسی اقوال و ادله اقسام اعتبار قیاس اولویت، منصوص العله و تنقیح مناط
۳۰. بررسی اقوال و ادله در معنا و اعتبار استحسان
۳۱. بررسی اقوال و ادله در معنا و اعتبار مصالح مرسله
۳۲. بررسی اقوال و ادله در معنا و اعتبار سد ذرایع

اصول عملیه

۱. بررسی اقوال و ادله در مقومات استصحاب
۲. بررسی اقوال و ادله در حجیت استصحاب قهقرایی
۳. بررسی اقوال و ادله در حجیت قاعده الیقین
۴. بررسی اقوال و ادله در حجیت قاعده مقتضی و مانع
۵. بررسی اقوال و ادله در اماره یا اصل بودن استصحاب
۶. بررسی اقوال و ادله در اثبات حجیت استصحاب با بناء عقلاء
۷. بررسی اقوال و ادله در اثبات حجیت استصحاب با حکم عقل
۸. بررسی اقوال و ادله در اثبات حجیت استصحاب با اجماع

۹. بررسی اقوال و ادله در دلالت صحیحه های زراره بر حجیت استصحاب
۱۰. بررسی اقوال و ادله در دلالت روایت محمد بن مسلم و مکاتبه علی بن محمد قاسانی بر حجیت استصحاب
۱۱. بررسی اقوال و ادله در تفصیل بین شبهه حکمیة و موضوعیه در استصحاب
۱۲. بررسی اقوال و ادله در تفصیل بین شک در مقتضی و رافع
۱۳. بررسی اقوال و ادله در استصحاب کلی
۱۴. بررسی اقوال و ادله در حجیت مثبتات

تعالل و تراجیح

۱. بررسی اقوال و ادله در شروط تعارض دلیلین
۲. بررسی اقوال و ادله در تفاوت تعارض با تراحم
۳. بررسی اقوال و ادله در چیستی و تطبیقات حکومت
۴. بررسی اقوال و ادله در چیستی و تطبیقات ورود
۵. بررسی اقوال و ادله در اصل و قاعده اولی در تعارض
۶. بررسی اقوال و ادله در ترجیح روایت به راوی احدث در باب تعارض دلیلین
۷. بررسی اقوال و ادله در ترجیح روایت به صفات روای در باب تعارض دلیلین
۸. بررسی اقوال و ادله در ترجیح روایت به شهرت راوی در باب تعارض دلیلین
۹. بررسی اقوال و ادله در ترجیح روایت به موافقت کتاب در باب تعارض دلیلین
۱۰. بررسی اقوال و ادله در ترجیح روایت به مخالف عامه در باب تعارض دلیلین
۱۱. بررسی اقوال و ادله در نسبت مرحجات منصوصه و جواز تعدی از آنها

بخش سوم: نمونه مسائل کلام (متناظر با کتابهای آموزش عقاید و بدایه

المعارف)

۱. بررسی اقوال و ادله در چگونگی علم خداوند
۲. بررسی اقوال و ادله در راه های اثبات علم خداوند
۳. بررسی اقوال و ادله در اقسام علم الهی
۴. بررسی اقوال و ادله در مراتب علم الهی
۵. بررسی اقوال و ادله در چیستی علم خداوند در مرحله ی فعل
۶. بررسی اقوال و ادله در کیفیت اثبات علم فعلی خداوند
۷. بررسی اقوال و ادله در علم خداوند بر موجودات
۸. بررسی اقوال و ادله علم خداوند در سه مرحله قبل از خلقت
۹. بررسی اقوال در تعریف توحید از منظر متکلمین
۱۰. بررسی اقوال در تعریف صفات الهی و تمایز آن با صفات بشر
۱۱. بررسی اقوال و ادله در ارکان مفهومی توحید صفاتی
۱۲. بررسی اقوال و ادله در عینیت در توحید صفاتی خداوند
۱۳. بررسی اقوال و ادله در توحید صفات
۱۴. بررسی اقوال در توحید صفاتی در آیات و روایات
۱۵. بررسی اقوال و ادله دیدگاه اشاعره و معتزله در توحید صفاتی
۱۶. بررسی اقوال و ادله افتراقات و اشتراکات امامیه و غیر امامیه در توحید صفاتی
۱۷. بررسی اقوال و ادله در چیستی توحید ذاتی
۱۸. بررسی اقوال در توحید ذاتی از منظر آیات و روایات
۱۹. بررسی اقوال و ادله در توحید ذاتی در احدیت و مقام وحدانیت
۲۰. بررسی اقوال و ادله در انواع فاعل در هستی از منظر توحید افعالی
۲۱. بررسی اقوال و ادله توحید افعالی
۲۲. بررسی اقوال در مفهوم طولیت در توحید افعالی
۲۳. بررسی اقوال در ادله توحید از منظر آیات و روایات
۲۴. بررسی اقوال و ادله در مناشی پیدایش شرک در بین انسانها
۲۵. بررسی اقوال و ادله در مراتب شرک
۲۶. بررسی اقوال و ادله در مراتب توحید
۲۷. بررسی اقوال و ادله در وجوه افتراق توحید و شرک
۲۸. بررسی اقوال در تعریف قدرت الهی ویژگی های آن
۲۹. بررسی اقوال و ادله در نسبت قدرت خداوند با اختیار

۳۰. بررسی اقوال و ادله در نسبت قدرت خداوند با علم و حیات
۳۱. بررسی اقوال و ادله در نسبت علم الهی با اختیار بشر از دیدگاه اشاعره و معتزله
۳۲. بررسی اقوال درمراد از طولیت و سببیت در اراده خداوند
۳۳. بررسی اقوال و ادله نقد برهان نظم در اثبات خدا
۳۴. بررسی اقوال در معنا و انواع و اقسام فطرت و ویژگی امور فطری
۳۵. بررسی اقوال در راه های شناخت خدا
۳۶. بررسی اقوال در تعریف دین
۳۷. بررسی اقوال و ادله در جایگاه اصول و فروع دین و راه های شناخت هر کدام
۳۸. بررسی ادله عقلی و نقلی ضرورت شناخت دین
۳۹. بررسی اقوال و ادله در نقد راههای شناخت دین: حس و تجربه - تعبدی - شهود و عرفان - عقلی
۴۰. بررسی اقوال و ادله در نقش تقلید در تحصیل شناخت و محدوده حجیت آن
۴۱. بررسی اقوال و ادله در توحید عبادی در مساله توسل
۴۲. بررسی بررسی اقوال و ادله در تفاوت توسل با عبادت مشرکان
۴۳. بررسی اقوال و ادله درنسبت زیارت اهل قبور با توحید عبادی
۴۴. بررسی اقوال و ادله در حسن و قبح عقلی
۴۵. بررسی اقوال و ادله درتبیین شبهه شرور و بیان اقسام شر
۴۶. بررسی اقوال وادله در پاسخ به شبهه شرور
۴۷. بررسی اقوال و ادله درتبیین قاعده لطف و کاکرد آن در اعتقادات
۴۸. بررسی اقوال در اقسام لطف و جایگاه آن در علم کلام
۴۹. بررسی اقوال و ادله در مقایسه دیدگاه متکلمین و حکما نسبت به لطف
۵۰. بررسی اقوال در ادله وجوب لطف
۵۱. بررسی اقوال در مفهوم جبر و اختیار در نظریه امر بین الامرین
۵۲. بررسی اقوال و ادله در نقد دیدگاه اشاعره در افعال الهی و بشری(دیدگاه جبر)
۵۳. بررسی اقوال و ادله در نقد دیدگاه معتزله در افعال الهی و بشری(دیدگاه تفویض)
۵۴. بررسی اقوال و ادله در دیدگاه امامیه پیرامون افعال الهی و بشری
۵۵. بررسی اقوال و ادله در آیات و روایات در موضوع جبر و اختیار
۵۶. بررسی اقوال در مفهوم بدا و اقسام آن
۵۷. بررسی اقوال و ادله در نقد و بررسی روایات مربوط به بدا
۵۸. بررسی اقوال و ادله در نسبت بدا با قضا و قدر الهی
۵۹. بررسی اقوال و ادله دربدا و نسخ احکام شریعت و نسبت آنها

۶۰. بررسی اقوال و ادله در نسبت بدا با وحی و الهام
۶۱. بررسی اقوال و ادله در انواع صفات الهی
۶۲. بررسی اقوال در مفهوم صفات ثبوتیه و سلبيه و اقسام آن
۶۳. بررسی اقوال و ادله در تفاوت صفات فعلی و ذاتی
۶۴. بررسی اقوال و ادله در تفاوت بین صفات ثبوتیه و سلبيه و بازگشت آنها به یکدیگر
۶۵. بررسی اقوال و ادله در بازگشت صفات ثبوتیه به یکدیگر
۶۶. بررسی اقوال و ادله در بازگشت صفات سلبيه به یکدیگر
۶۷. بررسی اقوال در مفهوم شناسی معلول و محدود در براهین معلولیت و محدودیت
۶۸. بررسی اقوال و ادله در برهان معلولیت
۶۹. بررسی اقوال و ادله در برهان محدودیت
۷۰. بررسی اقوال و ادله در اشتراکات و افتراقات دو برهان معلولیت و محدودیت

بخش چهارم: نمونه مسائل ادبیات (بلاغت)

علم معانی

۱. مفهوم شناسی فصاحت و بلاغت
۲. جایگاه شناسی فصاحت و بلاغت در حوزه ارتباطات کلامی
۳. جایگاه شناسی علم بلاغت در میان سایر علوم بلاغی
۴. بررسی اقوال در جریان فصاحت و بلاغت در الفاظ
۵. بررسی مقایسه‌ای اقوال در مخلات فصاحت و بلاغت
۶. مفهوم شناسی و بررسی مصداقی حال خطاب، ظاهر حال و مقتضای حال مخاطب و ظاهر حال
۷. بررسی اقوال در قاعده مند بودن فصاحت و بلاغت در کلام
۸. بررسی اقوال در مخلیت کثرت تکرار و تتابع اضافات
۹. بررسی تاریخچه و سیر تطور مسائل علم بلاغت
۱۰. بررسی اقوال در مبادی تصویری و تصدیقی علم بلاغت
۱۱. بررسی اقوال در ماهیت خبر
۱۲. بررسی اقوال در ماهیت انشاء
۱۳. بررسی تطبیقی اقسام خبر و مشخصات آنها در قرآن
۱۴. بررسی اسالیب تاکید و تفاوت کارکرد آنها در کلام حکیم و محاورات عرفی
۱۵. بررسی اقوال در اقسام، مناشی و ملاکات عدول از مقتضای ظاهر حال
۱۶. بررسی اقوال در تاثیر سیاق و قرائن در فهم جملات اسمیه و فعلیه
۱۷. بررسی اقوال در دلالت ماده و صیغه امر بر الزام
۱۸. بررسی اقوال در اشتراط استعلا و علو در امر و نهی
۱۹. بررسی اقوال در دلالت ماده و صیغه نهی بر الزام
۲۰. بررسی اقوال در اسالیب و موضوع له ماده و صیغ استفهام
۲۱. بررسی اقوال در اسالیب و موضوع له ماده و صیغ تمنی و ترجی
۲۲. بررسی اقوال در اسالیب و موضوع له ماده و صیغ نداء
۲۳. بررسی اقوال در امکان کاربرد اسالیب خبر و انشا بجای یکدیگر
۲۴. بررسی اقوال در مرجحات ذکر یا حذف مسند الیه
۲۵. بررسی اقوال در مرجحات ذکر یا حذف مسند
۲۶. بررسی اقوال در مرجحات تعریف یا تنکیر مسندالیه
۲۷. بررسی اقوال در مرجحات تنکیر یا تعریف مسند
۲۸. بررسی اقوال در مخاطب قراردادن غیر سامع و غیر معین

۲۹. بررسی اقوال در امکان عدول از اصل در وضع ضمیر غائب
۳۰. بررسی اقوال در موضوع له "ال" در مفرد و جمع محلی به لام ونحوه دلالت آنها برشمول
۳۱. بررسی اقوال در دلالت نکره در سیاق نفی برعموم
۳۲. بررسی تطبیقی اقوال وادله در افاده حصر و عموم در تقدیم مسندالیه و مسند
۳۳. جایگاه شناسی اقسام مقیدات در فهم معانی
۳۴. بررسی اقوال در نحوه دلالت اطلاق بر شمول
۳۵. بررسی اقوال در موضوع له ادات شرط و هیئات شرطیه
۳۶. بررسی مقایسه‌ای اقسام قصروحصر و ادات آنها در افاده معانی
۳۷. بررسی نقش سیاق و قرائن در معانی قصر
۳۸. بررسی مقایسه‌ای اقسام وصل وفصل و مواضع آنها در افاده معانی
۳۹. بررسی نقش سیاق و قرائن در وصل وفصل
۴۰. بررسی مقایسه‌ای اقسام ایجاز براساس متن قرآن کریم
۴۱. بررسی مقایسه‌ای اقسام اطناب براساس متن قرآن کریم
۴۲. بررسی مقایسه‌ای اقسام التفات بر اساس متن قرآن کریم
۴۳. بررسی مقایسه‌ای اقسام تغلیب بر اساس متن قرآن کریم

علم بیان

۱. جایگاه شناسی و ساختار شناسی علم بیان
۲. بررسی اقوال در چیستی دلالت عقلی در علم بیان
۳. بررسی مقایسه‌ای اقسام تشبیه براساس متن قرآن کریم
۴. بررسی مقایسه‌ای اقسام فوائد تشبیه براساس متن قرآن کریم
۵. بررسی تطبیقی بلاغت تشبیه براساس متن قرآن کریم و نهج البلاغه
۶. بررسی مقایسه‌ای اقسام مجاز مرسل براساس متن قرآن کریم
۷. بررسی مقایسه‌ای اقسام مجاز عقلی براساس متن قرآن کریم
۸. بررسی مقایسه‌ای اقسام استعاره براساس متن قرآن کریم
۹. مفهوم شناسی و بررسی مقایسه‌ای مبانی مختلف در استعاره (سکاک، خطیب، مشهور و...)
۱۰. بررسی تطبیقی مبانی مختلف در استعاره با محوریت متن قرآن کریم و نهج البلاغه
۱۱. بررسی مقایسه‌ای اقسام مجاز مرکب براساس متن قرآن کریم
۱۲. بررسی تطبیقی بلاغت مجاز براساس متن قرآن کریم و نهج البلاغه
۱۳. بررسی مقایسه‌ای اقسام کنایه براساس متن قرآن کریم
۱۴. بررسی تطبیقی بلاغت کنایه براساس متن قرآن کریم و نهج البلاغه

۱. جایگاه شناسی و ساختار شناسی علم بدیع
۲. بررسی مقایسه‌ای اقسام محسنات معنوی براساس متن قرآن کریم
۳. بررسی مقایسه‌ای اقسام محسنات لفظی براساس متن قرآن کریم
۴. بررسی مقایسه‌ای اقسام محسنات معنوی و لفظی براساس متن نهج البلاغه
۵. بررسی مقایسه‌ای اقسام محسنات معنوی و لفظی براساس متن برخی ادعیه مشهور (مناجات شعبانیه، دعای کمیل، دعای ندبه، دعای ابوحمزه ثمالی، دعای مکارم الاخلاق و...)

بخش پنجم: نمونه مسائل علوم قرآنی

۱. بررسی اقوال در اقسام وحی
۲. بررسی کیفیت نزول وحی در حالات پیامبر
۳. بررسی اقوال در مورد تفسیر آیه «ما کان لبشر ان یکلمه الله الا وحیا»
۴. بررسی اسامی و اوصاف قرآن در نظر مفسرین
۵. بررسی اقوال در مورد زبان قرآن
۶. بررسی تفاوت وحی و قرآن از دیدگاه مفسرین
۷. بررسی تفاوت شان نزول و سبب نزول از دیدگاه مفسرین
۸. بررسی فلسفه نزول تدریجی و دفعی از دیدگاه مفسرین
۹. بررسی اقوال مفسرین در در تفسیر آیات مربوط به نزول تدریجی قرآن
۱۰. بررسی اقوال مفسرین در مورد جایگاه روایات شان نزول در تفسیر
۱۱. بررسی ارتباط آیات وحی و عصمت انبیاء از دیدگاه مفسرین
۱۲. بررسی شیوه‌ی نامگذاری سوره های قرآن از دیدگاه مفسرین
۱۳. بررسی اقوال در معیار تشخیص سوره های مکی و مدنی
۱۴. بررسی اقوال مفسرین در چینش آیات قرآن کریم
۱۵. بررسی اقوال در اختلاف قرائات آیات
۱۶. بررسی اقوال مختلف در برداشت از حدیث احرف سبعة پیرامون قراءات مختلف قرآن
۱۷. مفهوم شناسی " تحریف " با تکیه بر کلام مفسرین
۱۸. بررسی ادله موافقین و مخالفین وقوع تحریف در قرآن
۱۹. مفهوم شناسی " تفسیر " و " تاویل " با تکیه بر کلام مفسرین
۲۰. بررسی تاریخچه، جایگاه و سیر تطور علوم قرآنی
۲۱. بررسی اختلاف نظرات مفسرین شیعه و سنی در مباحث اساسی علوم قرآنی
۲۲. سبک شناسی و روش شناسی تفاسیر مهم (تفاسیر مهم از شیعه و سنی)^۱
۲۳. بررسی تاثیر پیش فرض های ذهنی در برداشت از قرآن کریم

۱. هر تفسیر می تواند موضوع یک پژوهش مستقل قرار بگیرد.

فصل چهارم: منابع پیشنهادی

در این فصل، برخی منابع قابل استفاده طلاب سطح یک جهت تکلیف پژوهشی - کلاسی معرفی شده است. حتی المقدور سعی شده، منابع علاوه بر تناسب با سطح علمی - مهارتی طلاب، در دسترس واحدهای آموزشی نیز قرار داشته باشد. لذا عمده منابع در نرم افزارهای علوم اسلامی موجود می‌باشد. لازم به ذکر است مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی، علاوه بر تولید نرم‌افزار موضوعی مانند فقه، اصول، ادبیات، کلام، تفسیر و... نرم افزارهایی حاوی مجموعه آثار هریک از علما من جمله مراجع عظام تقلید را به‌طور مستقل تولید نموده، که در صورت صلاحدید اساتید امکان بهره‌برداری از آنها فراهم است.

بخش اول: منابع پیشنهادی فقه

در این بخش منابع مختلفی از دانش فقه در سه اولویت دسته بندی شده است. شاخص‌های اولویت‌گذاری این منابع عبارتند از: میزان دشواری متن، میزان پیچیدگی و فنی بودن محتوا، اعتبار علمی، جامعیت علمی و در دسترس بودن. اولویت اول، شامل منابعی است که در ردیف کتاب "الروضه البهیه فی شرح اللمعه الدمشقه" قرار داشته و برای عموم طلاب پایه‌های ۴ تا ۶ قابل رجوع و استفاده می‌باشد. اولویت دوم شامل منابعی است که از نظر سطح پژوهشی تا حدودی بالاتر از کتاب شرح لمعه قرار می‌گیرند. این دسته با رعایت توان علمی - مهارتی طلبه و به تشخیص استاد برای طلاب پایه ۵ و ۶ مناسب‌ترند. اولویت سوم، منابعی هستند که در سطح پژوهشی پیشرفته قرار گرفته و جهت استفاده طلاب مستعد و اساتید معرفی شده‌اند.

طبق سند شیوه نامه ساماندهی تکالیف کلاسی - پژوهشی، طلاب پایه‌های ۴ از حداقل ۵ منبع و طلاب پایه‌های بالاتر باید از حداقل ۷ منبع در تحقیقات خود بهره بگیرند. اساتید گرامی می‌توانند با استفاده از منابع زیر، محدوده بررسی (قید محدودکننده بررسی ۱) را در نمونه مسائل مطرح در فصل قبل، مشخص کرده و تکلیف پژوهشی را متناسب با سطح علمی طلاب واحد، بازتولید نمایند.

شایان ذکر است این منابع، صرفاً پیشنهادی و عمدتاً از منابعی انتخاب شده که در نرم افزار جامع فقه اهل بیت علیهم السلام، تولید مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی، موجود است.

منابع اولویت اول (عمومی)

۱. البیان (شهید اول)
۲. الدروس الشرعية في فقه الإمامية (شهید اول)
۳. ذکری الشیعة في أحكام الشریعة (شهید اول)
۴. غایة المراد في شرح نکت الإرشاد (شهید اول)
۵. رسائل الشهد الأول
۶. القواعد و الفوائد؛ شهید اول

٧. مسالك الأفهام إلى تنقيح شرائع الإسلام (شهيد ثانى)
٨. الروضة البهية في شرح اللمعة الدمشقية (المحشى - كلانتر) - (شهيد ثانى)
٩. الروضة البهية في شرح اللمعة الدمشقية (المحشى - سلطان العلماء) - (شهيد ثانى)
١٠. روض الجنان في شرح إرشاد الأذهان (ط - الحديثة) - (شهيد ثانى)
١١. حاشية شرائع الإسلام - (شهيد ثانى)
١٢. حاشية المختصر النافع - (شهيد ثانى)
١٣. حاشية الإرشاد - (شهيد ثانى)
١٤. تمهيد القواعد الأصولية و العربية؛ (شهيد ثانى)
١٥. الحاشية الأولى على الألفية؛ (شهيد ثانى)
١٦. الحاشية الثانية على الألفية؛ (شهيد ثانى)
١٧. فوائد القواعد؛ (شهيد ثانى)
١٨. رسائل الشهيد الثانى
١٩. الفوائد المليية لشرح الرسالة النغلية؛ (شهيد ثانى)
٢٠. المقاصد العلية في شرح الرسالة الألفية؛ (شهيد ثانى)
٢١. الزبدة الفقهية في شرح الروضة البهية (عاملى)
٢٢. النجعة في شرح اللمعة (شوشترى)
٢٣. شرح خيارات اللمعة؛ (كاشف الغطاء، على)
٢٤. التعليقات على الروضة البهية (للآغا جمال)؛ خوانسارى
٢٥. الحاشية على الروضة البهية (للنراقى)

منابع اولويت دوم (متوسط)

١. إرشاد الأذهان إلى أحكام الإيمان (علامه حلى)
٢. تحرير الأحكام الشرعية على مذهب الإمامية (ط - الحديثة) - (علامه حلى)
٣. تذكرة الفقهاء (ط - الحديثة) - (علامه حلى)
٤. قواعد الأحكام في معرفة الحلال و الحرام (علامه حلى)
٥. مختلف الشيعة في أحكام الشريعة (علامه حلى)
٦. منتهى المطلب في تحقيق المذهب (علامه حلى)
٧. نهاية الإحكام في معرفة الأحكام (علامه حلى)
٨. السرائر الحاوي لتحرير الفتاوى (ابن ادریس)
٩. شرائع الإسلام في مسائل الحلال و الحرام (محقق حلى)
١٠. المختصر النافع في فقه الإمامية (محقق حلى)
١١. المعتبر في شرح المختصر (محقق حلى)
١٢. جامع المقاصد في شرح القواعد (محقق كركى)
١٣. إيضاح الفوائد في شرح مشكلات القواعد (فخرالمحققين)
١٤. مدارك الأحكام في شرح عبادات شرائع الإسلام (صاحب مدارك (محمد بن على عاملى))
١٥. نهاية المرام في شرح مختصر شرائع الإسلام (صاحب مدارك (محمد بن على عاملى))

۱۶. المهذب (لابن البراج)
۱۷. المهذب البارع في شرح المختصر النافع (ابن فهد حلی)
۱۸. كنز الفوائد في حل مشكلات القواعد (ابن ابی الفوارس)
۱۹. التنقيح الرائع لمختصر الشرائع (فاضل مقداد)
۲۰. مجمع الفايده و البرهان (مقدس اردبیلی)
۲۱. رياض المسائل (ط - الحديثة) - حائری، سيد علی بن محمد طباطبایي (صاحب رياض)
۲۲. مفتاح الكرامة في شرح قواعد العلامة (عاملی)
۲۳. مهذب الأحكام (للسبزواری، عبدالاعلی)

منابع اولویت سوم (پیشرفته)

۱. جواهر الكلام في شرح شرائع الإسلام
۲. غاية الآمال في شرح كتاب المكاسب (مامقانی، محمد حسن بن الملا عبد اللّٰه)
۳. هداية الطالب إلي أسرار المكاسب (تبریزی، میرزا فتاح شهیدی)
۴. هدی الطالب في شرح المكاسب (جزائری، سيد محمد جعفر مروج)
۵. إيصال الطالب إلى المكاسب (شیرازی، سيد محمد حسینی)
۶. كشف الغطاء (شيخ جعفر كاشف الغطاء)
۷. أنوار الفقاهة (لكاشف الغطاء، حسن)
۸. مقابس الأنوار و نفائس الأسرار (تستری)
۹. جامع الشتات في أجوبة السؤالات (للمیرزا القمي)
۱۰. العروة الوثقى مع التعليقات (سيد یزدی)
۱۱. تحرير المجلة (محمد حسين كاشف الغطاء)
۱۲. مصباح الفقاهة (الامام الخويي)
۱۳. كتاب البيع (تقریرات، للخرم آبادی)
۱۴. مستمسك العروة الوثقى (سيد محسن حكيم)
۱۵. بحوث في شرح العروة الوثقى (شهيد صدر)
۱۶. جامع المدارك في شرح مختصر النافع (سيد احمد خوانساری)
۱۷. مجلة فقه أهل البيت عليهم السلام (بالعربية)
۱۸. مجله فقه اهل بيت عليهم السلام (فارسی)
۱۹. القواعد الفقهية (للبجنوردي، السيد حسن)
۲۰. المرتقى إلى الفقه الأرقی (سيد محمد روحانی)

بخش دوم: منابع پیشنهادی اصول

در این بخش منابع مختلفی از دانش اصول در سه اولویت دسته بندی شده است. شاخص‌های اولویت‌گذاری این منابع عبارتند از: میزان دشواری متن، میزان پیچیدگی و فنی بودن محتوا، اعتبار علمی، جامعیت علمی و دردسترس بودن. اولویت اول، شامل منابعی است که در ردیف کتب "الموجز" و "اصول الفقه" قرار داشته و برای عموم طلاب پایه‌های ۴ تا ۶ قابل رجوع و استفاده می‌باشد. اولویت دوم شامل منابعی است که از نظر سطح پژوهشی تا حدودی بالاتر از این دو کتاب درسی قرار می‌گیرند. این دسته با رعایت توان علمی - مهارتی طلبه و به تشخیص استاد برای طلاب پایه ۵ و ۶ مناسب‌ترند. اولویت سوم، منابعی هستند که در سطح پژوهشی پیشرفته قرار گرفته و جهت استفاده طلاب مستعد و اساتید معرفی شده‌اند.

طبق سند شیوه نامه ساماندهی تکالیف کلاسی - پژوهشی، طلاب پایه‌های ۴ از حداقل ۵ منبع و طلاب پایه‌های بالاتر باید از حداقل ۷ منبع در تحقیقات خود بهره بگیرند. اساتید گرامی می‌توانند با استفاده از منابع زیر، محدوده بررسی (قید محدودکننده بررسی) را در نمونه مسائل مطرح در فصل قبل، مشخص کرده و تکلیف پژوهشی را متناسب با سطح علمی طلاب واحد، بازتولید نمایند. شایان ذکر است این منابع، صرفاً پیشنهادی و عمدتاً از منابعی انتخاب شده که در نرم افزار اصول الفقه، تولید مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی، موجود است.

منابع اولویت اول (عمومی)

۱. الذریعة إلى اصول الشريعة، سید مرتضی.
۲. عدة الاصول، شیخ الطائفه، الطوسی
۳. نهج الوصول إلى معرفة الاصول، محقق حلی.
۴. معارج الاصول، محقق حلی.
۵. تهذیب الوصول إلى علم الاصول، علامه حلی
۶. مبادئ الوصول إلى علم الاصول، علامه حلی
۷. نهاية الوصول إلى علم الاصول، علامه حلی
۸. النکت البديعة فی تحرير الذریعة، علامه حلی
۹. منتهی الوصول إلى علمی الکلام و الاصول، علامه حلی
۱۰. نهج الوصول إلى علم الاصول، علامه حلی
۱۱. غایة السؤل فی شرح تهذیب الاصول، فخر المحققین
۱۲. شرح المبادی، فخر المحققین
۱۳. شرح تهذیب الاصول، گرگانی
۱۴. شرح مبادئ الاصول، فاضل مقداد

۱۵. تمهید القواعد، شهید ثانی
۱۶. معالم الاصول
۱۷. زبدة الاصول، شیخ بهائی
۱۸. وافیه، فاضل تونی
۱۹. شرح زبدة الاصول، صالح مازندرانی
۲۰. شرح عدة الاصول، خلیل قزوینی
۲۱. شرح وافیه، سید صدر الدین رضوی قمی
۲۲. قوانین الاصول، میرزای قمی
۲۳. توضیح القوانين، محمد حسین قمی
۲۴. موضح القوانين، اعتمادی
۲۵. دروس في علم الأصول (شهید صدر) - حلقه اول و دوم
۲۶. المعالم الجديدة للأصول (شهید صدر)
۲۷. أجود الشروح في شرح المعالم، دوزدوزانی

منابع اولویت دوم (متوسط)

۱. حاشیه معالم، سلطان العلماء
۲. حاشیه معالم الاصول، مازندرانی
۳. حاشیه معالم الاصول، شیروانی
۴. الحاشية على قوانين الأصول، موسوی قزوینی
۵. الحاشية على قوانين الأصول، طارمی
۶. حاشیه زبدة الاصول، سلطان العلماء
۷. الفوائد الحائرية، وحید بهبهانی
۸. الفوائد الأصولية (شیخ انصاری)
۹. مفاتيح الاصول، طباطبایی
۱۰. مناهج الوصول إلى علم الاصول، نراقی.
۱۱. دروس في علم الأصول (شهید صدر) - حلقه سوم
۱۲. تهذیب الأصول (سبزواری، عبدالاعلی)
۱۳. محاضرات في أصول الفقه (تقریرات فیاض)
۱۴. مصباح الاصول (بهسودی)
۱۵. إيضاح الكفاية، (لنکرانی)
۱۶. شرح الرسائل (اعتمادی)

منابع اولویت سوم (پیشرفته)

۱. هدایة المسترشدين، تقى اصفهانی
۲. ضوابط الاصول، سيد ابراهيم قزوینی
۳. مطارح الانظار، تقرير كلانتر (شيخ انصارى)
۴. تقريرات آية الله المجدد الشيرازي
۵. قلائد الفرائد، حاج آخوند قمی
۶. اجود التقريرات، نائینی
۷. فوائداصول، نائینی
۸. نهاية الافكار، عراقی
۹. شرح كفاية الاصول، رشتی
۱۰. بدائع الافكار، رشتی
۱۱. نهاية النهاية، ايروانى
۱۲. حقائق الاصول، حكيم
۱۳. عناية الأصول، فيروزآبادی
۱۴. منتهى الدراية، جزايرى
۱۵. درر الفوائد، حائرى
۱۶. منتقى الاصول، روحانى
۱۷. تهذيب الأصول، امام خمينى
۱۸. بحوث في علم الأصول، شهيد صدر

بخش سوم: منابع پیشنهادی کلام

در این بخش منابع مختلفی از دانش کلام در سه اولویت دسته بندی شده است. سعی شده منابع در تمام عرصه‌های علم کلام از جمله: مبادی علم کلام شامل: معرفت شناسی، هستی شناسی، دین شناسی و انسان شناسی، مسائل علم کلام شامل: خداشناسی، نبوت و امام شناسی، معاد شناسی، مسئله عدل، و کلیات شامل: تاریخ علم کلام، جایگاه شناسی و مباحث مربوط به کلام جدید معرفی شوند. البته در میان منابع، برخی منابع مهم اهل سنت هم جهت پژوهش‌های تطبیقی ذکر شده است.

شاخص‌های اولویت‌گذاری این منابع عبارتند از: میزان دشواری متن، میزان پیچیدگی و فنی بودن محتوا، اعتبار علمی، جامعیت علمی و در دسترس بودن. اولویت اول، شامل منابعی است که در ردیف کتاب "آموزش عقاید" و "بدایه المعارف الالهیه" قرار داشته و برای عموم طلاب پایه‌های ۳ تا ۵ قابل رجوع و استفاده می‌باشد. اولویت دوم شامل منابعی است که از نظر سطح پژوهشی تا حدودی بالاتر از این کتاب درسی قرار می‌گیرند. این دسته با رعایت توان علمی - مهارتی طلبه و به تشخیص استاد برای طلاب پایه ۵ مناسب‌ترند. اولویت سوم، منابعی هستند که در سطح پژوهشی پیشرفته قرار گرفته و جهت استفاده طلاب مستعد و اساتید معرفی شده‌اند.

طبق سند شیوه نامه ساماندهی تکالیف کلاسی - پژوهشی، طلاب پایه‌های ۴ از حداقل ۵ منبع و طلاب پایه‌های بالاتر باید از حداقل ۷ منبع در تحقیقات خود بهره بگیرند. اساتید گرامی می‌توانند با استفاده از منابع زیر، محدوده بررسی (قید محدودکننده بررسی) را در نمونه مسائل مطرح در فصل قبل، مشخص کرده و تکلیف پژوهشی را متناسب با سطح علمی طلاب واحد، باز تولید نمایند. شایان ذکر است این منابع، صرفاً پیشنهادی و بعضاً از منابعی انتخاب شده که در نرم افزارهای تولیدی مرکز تحقیقات رایانه‌ای علوم اسلامی، موجود است.

اولویت اول (عمومی)

۱. الغیبه، شیخ طوسی
۲. منهاج الکرامه، علامه حلی
۳. باب حادی عشر، علامه حلی
۴. شرح باب حادی عشر، فاضل مقداد
۵. قواعد العقائد، نصیر الدین طوسی
۶. الاحتجاج، طبرسی
۷. گوهر مراد، لاهیجی
۸. سرمایه ایمان، لاهیجی
۹. شبهای پیشاور، سلطان الواعظین
۱۰. حق الیقین، شبر
۱۱. المراجعات، شرف الدین
۱۲. کلم الطیب، عبدالحسین طیب
۱۳. عقائد الامامیه، مظفر
۱۴. آشنایی با علوم اسلامی، مطهری
۱۵. اندیشه اسلامی، سبحانی
۱۶. خود شناسی برای خود سازی، مصباح یزدی

اولویت دوم (متوسط)

۱. مجموعه مقالات، محمد حسین طباطبائی
۲. انسان قبل دنیا و فی دنیا، علامه طباطبائی
۳. عدل الهی، مطهری
۴. مسئله شناخت، مطهری
۵. فلسفه دین، محمد تقی جعفری
۶. تئوری شناخت، شهید صدر
۷. الاهیات، سبحانی
۸. فرق الشیعیه، نوبختی
۹. بحوث فی الملل و النحل، سبحانی
۱۰. آموزش فلسفه (بخش معرفت شناسی)، مصباح یزدی
۱۱. شریعت در آینه معرفت، جوادی آملی
۱۲. معرفه النفس، حسن زاده آملی

۱۳. رشحات البحار، شاه آبادی

۱۴. القواعد الکلامیه، ربانی

اولویت سوم (پیشرفته)

۱. الفصول المختارة، شیخ مفید

۲. أوائل المقالات، شیخ مفید

۳. تصحيح الاعتقاد، شیخ مفید

۴. كشف اليقين في فضائل امير المؤمنين، علامه حلی

۵. كشف المراد في شرح تجريد الاعتقاد، علامه حلی

۶. الاسرار الخفيه في علوم العقليه، علامه حلی

۷. نهج الحق ، علامه حلی

۸. شرح الياقوت، علامه حلی

۹. الياقوت في علم الكلام، ابواسحاق نوبخت

۱۰. المسلك في اصول الدين، محقق حلی

۱۱. الذخيرة في علم الكلام، سيد مرتضى

۱۲. الشافي في الامامة، سيد مرتضى

۱۳. الملخص في اصول الدين، سيد مرتضى

۱۴. تنزيه الانبياء، سيد مرتضى

۱۵. ارشاد الطالبين ، فاضل مقداد

۱۶. اللوامع الهيه، فاضل مقداد

۱۷. تجريد الاعتقاد، نصرالدين طوسی

۱۸. التوحيد، صدوق

۱۹. شوارق الالهام، لاهیجی

۲۰. قواعد المرام ، ابن میثم

۲۱. شرح المقاصد، تفتازانی

۲۲. شرح عقائد النفسیه، تفتازانی

۲۳. تقريب المعارف، ابو الصلاح حلبی

۲۴. المنقذ من التقليد، حمصي

۲۵. مقالات الاسلاميين، اشعری

۲۶. اظهار الحق، عثمانی

۲۷. تهذيب الاخلاق، مسكويه

۲۸. دلائل الصدق لنهج الحق، مظفر

۲۹. شرح قوشچی (از کتب عامه)
۳۰. الارشاد، باقلانی (از کتب عامه)
۳۱. المطالب العالیه، فخر رازی (از کتب عامه)
۳۲. المحصل، فخر رازی (از کتب عامه)
۳۳. المواقف، ایجی (از کتب عامه)
۳۴. المغنی، قاضی عبدالجبار (از کتب عامه)
۳۵. شرح الاصول الخمسه، قاضی عبدالجبار (از کتب عامه)

بخش چهارم: منابع پیشنهادی ادبیات (بلاغت)

۱. جواهر البلاغة (سید احمد هاشمی)
۲. مختصر المعانی (تفتازانی)
۳. مطول تفتازانی
۴. حاشیه مطول، سیالکوتی
۵. حاشیه مطول، سید میر شریف
۶. شرح مطول، مدرس افغانی
۷. شرح مطول، خراسانی
۸. اسالیب المعانی فی القرآن (سید جعفر سید باقر الحسینی)
۹. سر الفصاحة (خفاجی)
۱۰. مفتاح العلوم (سکاکي)
۱۱. اسرار البلاغة فی علم البیان (رشید رضا)
۱۲. اسرار البلاغة (محمود محمد شاکر)
۱۳. سحر البلاغة و سر البلاغة (ثعالبی)
۱۴. آیین بلاغت شرح فارسی مختصر المعانی (احمد امین شیرازی)
۱۵. آشنایی با دانش بلاغت (عبدالحمید مردانی، سید کاظم شامیری)

بخش پنجم: منابع پیشنهادی علوم قرآنی

۱. کتاب المصاحف، ابن ابی داود،
۲. تفسیر روح المعانی، آلوسی
۳. اعجاز القرآن، باقلانی
۴. التفسیر والمفسرون، ذهبی
۵. مناهل العرفان فی علوم القرآن، زرقانی
۶. البرهان فی علوم القرآن، زرکشی
۷. لباب النقول فی اسباب النزول، سیوطی
۸. اسرار ترتیب القرآن، سیوطی
۹. الاتقان فی علوم القرآن، سیوطی
۱۰. الدر المنثور سیوطی
۱۱. جواهر القرآن، غزالی
۱۲. الجامع لاحکام القرآن، قرطبی
۱۳. تاریخ القرآن و غرائب رسمه و حکمه، کردی
۱۴. إعراب القرآن، نحاس
۱۵. التبیان فی آداب حمله القرآن، نووی
۱۶. اسباب النزول، واحدی
۱۷. التمهید فی علوم القرآن، معرفت
۱۸. تاریخ تفسیر و مفسران، معرفت
۱۹. البیان فی تفسیر القرآن، خویی
۲۰. الأمثال فی القرآن الکریم، سبحانی
۲۱. قرآن در اسلام، طباطبایی
۲۲. آشنایی با قرآن، مطهری
۲۳. مدخل التفسیر، فاضل لنکرانی
۲۴. علوم القرآن، حکیم، محمد باقر
۲۵. مجمع البیان، طبرسی
۲۶. المیزان فی تفسیر القرآن
۲۷. اطیب البیان
۲۸. تبیان شیخ طوسی
۲۹. روض الجنان
۳۰. کشف زمخشری

۳۱. مفاتیح الغیب فخر رازی
۳۲. تفسیر بیضاوی
۳۳. تفسیرالتحریر و التنویر
۳۴. تفسیرروح المعانی
۳۵. تفسیرنور الثقلین
۳۶. تفسیر طبری، طبری
۳۷. آلاءالرحمن فی تفسیرالقرآن، بلاغی
۳۸. تسنیم تفسیر قرآن کریم، جوادی

ضمائم

ضمیمه ۱: نمونه طرح تحقیق

اساتید گرامی می‌توانند از این نمونه مناسب‌سازی شده طرح تحقیق - که پیشنهاد یکی از واحدهای آموزشی حوزه‌های علمیه است - جهت مدیریت تحقیق کلاسی طلاب استفاده نمایند:

بسمه تعالی

طرح تحقیق

(پیشنهادی یکی از واحدهای آموزشی حوزه‌های علمیه)

عنوان تحقیق:

شماره پرونده:	پایه تحصیلی:	تاریخ تولد:	نام پدر:	نام و نام خانوادگی پژوهشگر:
تاریخ انجام تحقیق:		نام واحد آموزشی:	نام درس:	نام استاد راهنما
پژوهش‌های پیشین انجام شده توسط پژوهشگر در واحد آموزشی				
ردیف	مسئله پژوهش	امتیاز	تاریخ	استاد راهنما

۱ - انتخاب مسأله

(مسأله پژوهش: مسأله‌ای است که پژوهشگر در یک فرآیند نظام‌مند در صدد پاسخ به آن می‌باشد.)
 زمان اجرا: از تاریخ: تا تاریخ:

۲ - تجزیه و تحلیل مسأله:

(۱- حسن السؤال نصف العلم. پیش از پرداختن به پاسخ، باید مسأله را خوب شناخت. شناخت مسأله عبارت است از شناخت تمام اجزاء و عناصر آن؛ یعنی شناخت موضوع، محمول و نسبت حکمیة. ۲ - ممکن است یک مسأله اصلی به مسائل جزئی‌تر تبدیل شود. ۳ - تعیین نوع مسأله از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ یعنی باید پژوهشگر بداند مسأله پژوهش، مطلب مای شارحه است یا مطلب هل یا مطلب لم؟)
 زمان اجرا: از تاریخ: تا تاریخ:

سؤال اصلی	
سئوالات فرعی	

۳ - بیان اهمیت و ضرورت مسأله:

(۱- بیان دو جنبه سلبی و ایجابی است. اینکه اگر پژوهش انجام شود چه فوایدی دارد و اگر انجام نشود چه پیامدهایی خواهد داشت. ۲ - فواید و پیامدها ممکن است در یک رشته علمی بروز کند و ممکن است در جامعه و در بین مردم یا گروهی خاص نمایان شود.)
 زمان اجرا: از تاریخ: تا تاریخ:

بیان اهمیت و ضرورت:

۴ - بیان مسأله:

(در بیان مسأله تعریف مختصری از مسأله پژوهش خود، هدف، و محدوده آن ذکر می‌شود.)
 زمان اجرا: از تاریخ: _____ تا تاریخ: _____

بیان مسأله:

۵ - پیشینه مسأله:

(بررسی فعالیت‌های پژوهشی انجام شده پیشین در رابطه با مسأله پژوهش، یکی از مهم‌ترین مراحل فرآیند پژوهش می‌باشد.)
 زمان اجرا: از تاریخ: _____ تا تاریخ: _____

۶ - تعیین منابع پژوهش:

(منابع پژوهش: منابع و متونی است که پژوهشگر جهت پاسخ به مسأله پژوهش باید آن را مورد مطالعه قرار دهد. در این زمینه باید از نظرات اساتید راهنما استفاده کرد.)
 زمان اجرا: از تاریخ: _____ تا تاریخ: _____

ردیف	نام منبع	نویسنده	زبان منبع
۱			
۲			
۳			
۴			
۵			
۶			
۷			

۷- مطالعه و یادداشت برداری

۱- در پیدا کردن مطالب مرتبط با تحقیق علاوه بر مشورت با اساتید می‌توانید از جستجو در فهرست کتب یا نرم افزارهای علوم اسلامی یا سایتها و... کمک بگیرید ۲- سعی کنید فیش‌هایتان را دسته بندی کنید تا در هنگام جمع بندی دچار مشکل نشوید
 زمان اجرا: از تاریخ: تا تاریخ:

۸- تجزیه و تحلیل مطالب و نتیجه گیری

۱. در تجزیه و تحلیل مطالب باید عناصر و اجزاء هر قضیه (موضوع، محمول، نسبت حکمی، حکم، سور قضیه و قیود موضوع و محمول) مورد توجه بوده و مفاهیم آن‌ها برای پژوهشگر معلوم باشد. ۲. ربط بین هر یک از قضایا معلوم شود؛ یعنی مشخص شود کدام یک از آن‌ها مقدمه است برای دیگری و کدام یک فرع بر قضایای پیشین است. ۳. باید نوع استدلال (قیاس، استقراء و تمثیل) و نحوه و شکل استدلال برای پژوهشگر معلوم باشد.
 زمان اجرا: از تاریخ: تا تاریخ:

۹- ارائه گزارش پژوهش

(پژوهشگر پس از مراحل شش گانه پیشین فرآیند پاسخ به مسأله را در قالب ذیل به صورت مکتوب گزارش می‌دهد.)

۱. عنوان تحقیق/ذکر مشخصات (صفحه اول - روی جلد -)
۲. فهرست مطالب (صفحه دوم)
۳. اهمیت و ضرورت (صفحه سوم)
۴. بیان مسأله (صفحه سوم)
۵. سؤال اصل و فرعی (صفحه سوم)
۶. چکیده (صفحه چهارم)
۷. کلیدواژه (صفحه چهارم)
۸. بدنه تحقیق (صفحه پنجم تا...)
۹. نتیجه گیری و پیشنهادات (حداکثر یک صفحه)
۱۰. کتابنامه (صفحه آخر)

زمان اجرا: از تاریخ: تا تاریخ: